

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Са јануарским увећањем од 14,8 одсто просечна пензија износи око 45.775 динара. У последње две године, укључујући редовна и ванредна усклађивања, пензије су укупно кумулативно повећане више од 56 процената

КОНТАКТ ЦЕНТАР

Радним данима
8-15h

0700/017-017

по цени локалног позива

011/3060-680

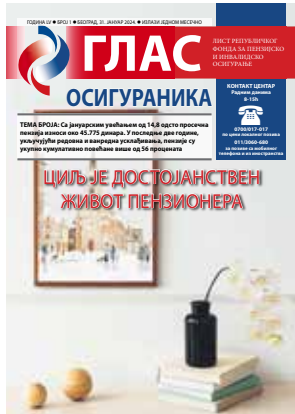
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ЦИЉ ЈЕ ДОСТОЈАНСТВЕН ЖИВОТ ПЕНЗИОНЕРА

ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић
Париска бр. 9,
11000 Београд,
011/2030-742
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743
факс: 2638-201

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:

Мирослав Мектеровић
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад
021/487-7754,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail:
miroslav.mekterovic@pio.rs

ШТАМПА:

Штампарија
ЈП „Службени гласник“
Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије
се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

И за кнеза и за права

Како хроничари кажу, Скупштина Кнежевине Србије, која се од 1818. састајала у Крагујевцу, најзначајније своје заседање у првој владавини кнеза Милоша Обреновића отворила је 14. фебруара 1835. Заседање је због великог интересовања одржано на кнежевој ливади поред Придворске цркве, пред око 2.400 званичних представника и око 10.000 знатитељника из Крагујевца и околине. У порти је била подигнута трибина за кнеза, његову породицу и најистакнутија саветодавна и духовна лица, а сам скуп отворен је свечаном Милошевом беседом.

Разлог толиком интересовању било је најављено усвајање уставног акта и формирање Државног савета, али првог дана Скупштина је углавном разматрала порезе и дажбине и коришћење народних добара. Кнез Милош је предложио да се у окрузима изаберу најумнији људи за посебно скупштинско тело које би са Саветом и кнезом „израдило законе и уредбе и прегледало рачуне“.

Конечно, другог дана заседања, 15. фебруара, прочитан је текст Устава на који су положили заклетву кнез и сви посланици, испод нове заставе са грбом Србије, која се вијорила на свечаној трибини. Народна скупштина није расправљала о нацрту Устава, усвојен је једноставном акламацијом.

Тадашња власт имала је смисла за церемонијалност – у част важног догађаја одржана је литија са црквеним барјацима, присутни су били сви посланици, који су се тада звали депутати, као и кнез са породицом, митрополитом и владикама, кнежева коњичка и пешачка гарда са музиком, а увече је приређен ватромет и позоришна представа.

Посланици из свих округа са задовољством су поздравили доношење првог таквог акта у Србији, који је за свега двадесетак дана, уз помоћ за ту прилику оформљене комисије, написао Димитрије Давидовић, најученија личност у Србији тог времена. Био је то први највиши правни акт у Кнежевини Србији, у народу и у правној науци познат као Сретењски устав. Он је први пут поделио власт на законодавну, извршну и судску, што се и данас сматра стандардом демократије и уставности, а уставни текст је имао, премда при крају, и поглавље посвећено основним људским правима. Каталог основних права обухватао је 24 уставне одредбе. Између осталог, једнакост пред законом, поштовање законитости, законитост санкција у кривичном

праву, гаранција имовине, одредбу која регулише слободу кретања непокретне имовине путем трговине, право коришћења непокретности у заједничкој својини, као што су шуме, као и забрану принудног рада у корист државних службеника, свакодневну праксу у Србији тог времена.

У неким академским радовима присутна је теза да је Димитрије Давидовић, родољубиви и либерални Србин из Аустрије, коме је кнез наредио да изради уставни текст, покушао да помири кнежеве жеље и сопствена либерална убеђења, односно два приступа која нису баш помирљива. Организација власти морала је да се допадне кнезу тако што му је врло мало ограничавала власт, али је истовремено Давидовић хтео да уведе уставна правила либералне природе која су се тичала људских права. Зато је норме о правима морао да „сакрије“ пред крај текста, не би ли ублажио кнежеве примедбе.

Уставотворац је у својим тежњама углавном и успео те је први српски устав по својим слободоумним идејама био испред многих држава Европе, а далеко изнад Србије тога времена. Летописци тврде да га је народ добро примио, а „Новине Сербске“ су известиле да је кнез Милош потписао „срећу Србије“. Јеврем Обреновић јављао је из Београда да се и у иностранству диве слободоумљу српског Устава. То су, међутим, биле само незваничне реакције, а званичне власти неких земаља, пре свега Турске, Русије и Аустрије, нису мислиле тако. Због тога су лепој илузији о слободи били одбројани дани, а Устав је, под притисцима ове три велике силе, укинут непуну два месеца од доношења.

То нимало није умањило значај овог првог највишег акта који се и данас сматра једним од најдемократскијих и најлибералнијих устава, а у част дана када је усвојен, 15. фебруар обележава се као Дан државности Србије.

М. Јовановић

РЕЉА ОГЊЕНОВИЋ, ДИРЕКТОР РЕПУБЛИЧКОГ ФОНДА ПИО

Циљ је достојанствен живот пензионера

У протеклој години очуван је добар тренд наплате доприноса и стабилан финансијски резултат Фонда ПИО, а по речима Реље Огњеновића, директора Републичког фонда ПИО, то је показатељ стабилне економије, повећане запослености и виших зарада.

– Изворни приходи Фонда ПИО у 2023. години остварени су у износу од 744,7 милијарди динара и виши су од ребалансом планираних за 5,4 милијарде, односно за 0,7 одсто. У односу на 2022, наплаћени доприноси виши су за 69,8 милијарди динара, односно за 10,3 одсто. Разлоге за повећане приходе од доприноса за пензијско и инвалидско осигурање видимо у номиналном расту зарада и у континуираном расту регистрованој запослености, што је одраз стабилне и отпорне економије наше земље.

За неколико дана сви пензионери и корисници накнада при-

миће своје увећане јануарске припадности. Овом редовном повећању претходило је и ванредно усклађивање пензија у октобру прошле године од 5,5 одсто. Према речима директора Огњеновића, то је најбољи показатељ да тежња државе није само очување стандарда пензионера, већ и његов стални раст.

– Другог фебруара, прво за кориснике из категорије самосталних делатности, почиње исплата јануарских пензија увећаних за 14,8 одсто. Са тим увећањем просечна пензија износи око 45.775 динара, односно око 390 евра. Да поновим још једном да су у последње две године, укључујући редовна и ванредна повећања, у Србији пензије укупно кумулативно повећане више од 56 процената. Желимо што пре да дођемо до нивоа пензија који смо обећали, а то је 650 евра

за просечну пензију до краја 2027. године – наводи директор Огњеновић и подсећа да је у новембру 2023, другу годину заредом, корисницима пензија и новчаних накнада исплаћена и једнократна помоћ у износу од 20.000 динара.

Са јануарским повећањем најнижа пензија у Србији за кориснике из категорије запослених и самосталних делатности износи 24.987,67 динара, а највиша за све кориснике 230.145,48 динара. Увећана је и вредност општег бода који утиче на висину првог обрачуна пензије, а који сада износи 1.345,88 динара.

– Осим пензија, повећане су и накнаде за негу и помоћ другог лица и за телесно оштећење, док корисницима старосне, превремене старосне, инвалидске и породичне пензије којима висина припадности не прелази 51.618,14 динара наста-

Реља Огњеновић, директор Фонда ПИО

вљамо да исплаћујемо новчани износ као увећање уз пензију до пет одсто, у складу са уредбом Владе Републике Србије. И ова статистика најбоље показује да се пензије никада до сада нису повећавале тако брзо и знатно изнад нивоа инфлације и све то на здравим основама. То је било могуће урадити јер је Србија данас јака држава која брине о свим својим грађанима а посебно о најстаријима – истакао је Реља Огњеновић, директор Фонда ПИО. **Г. О.**

ДРУШТВЕНИ СТАНДАРД ПЕНЗИОНЕРА – ВЕЋА СРЕДСТВА И БРОЈНЕ НОВИНЕ

На опоравак у бање најраније до сада

Овогодишњи оглас за упућивање корисника пензија на бесплатну рехабилитацију у неку од бања Србије Фонд ПИО је објавио већ 9. јануара, што је знатно раније него до сада, а средства која се издвајају за друштвени стандард пензионера ове године су највиша.

Према речима др Александра Милошевића, заменика директора Фонда, Финансијским планом РФ ПИО за 2024. годину на име друштвеног стандарда корисника пензија издвојена су средства у износу од 1,24 милијарде динара. Од укупних средстава, 85 одсто се издваја за финансирање трошкова рехабилитације корисника

Др Александар Милошевић, заменик директора Фонда ПИО

пензија, што ове године износи 1,05 милијарди динара. Преосталих 15 процената, односно

185,58 милиона динара, издваја се за остале видове друштвеног стандарда пензионера, одно-

сно за финансирање културних и спортско-рекреативних манифестација чији је циљ подстицање интеграције старијих особа у друштво, затим солидарне помоћи корисницима пензија, као и за финансирање развоја социјалног дијалога и међународних активности, као најновијег вида друштвеног стандарда, уведеног последњим изменама и допунама Правилника.

– Средства која се ове године издвајају за друштвени стандард су значајно повећана у односу на претходну годину, за чак 77 одсто, с обзиром на то да је појачана наплата доприноса у поређењу са истим периодом прошле године, а осим тога и зато што се, на основу

измена Закона о ПИО, за друштвени стандард сада издваја 0,15 одсто од изворних прихода Фонда, у односу на досадашњих 0,10 процената. Захваљујући томе, ове године ће већи број корисника моћи да буде упућен на бесплатну рехабилитацију, према проценама, више од 21.000 пензионера, што је знатно више у односу на око 15.000 колико је на бесплатну рехабилитацију било упућено током 2023. године. У претходним годинама смо оглас углавном расписивали у марту, па су први корисници били упућивани на рехабилитацију тек у мају или јуну. С обзиром на то да ове године имамо могућност да у бање упутимо већи број корисника, било је неопходно и да се оглас расписе што раније, како би на располагању био и већи капацитет у нашим бањама, и како би сви корисници до краја године могли да искористе ово своје право. Очекујемо да ће ове године први корисници на опоравак о трошку Фонда ПИО бити упућени већ крајем марта – објашњава др Милошевић.

Једна од важних измена Правилника о друштвеном стандарду корисника пензија РФ ПИО, чије су измене и допуне ступиле на снагу 30. децембра 2023. године, односи се на пратиоце корисника, за чији боравак у бањама Фонд такође сноси трошкове. Наиме, Правил-

Врњачка Бања

ником је сада дефинисано да Фонд сноси трошкове пратиоца корисника који је остварио право на помоћ и негу другог лица и у другим изузетним случајевима, а до сада је Фонд финансирао трошкове пратиоца слепог лица и пратиоца детета које је остварило право на породичну пензију а неспособно је за самосталан живот и рад.

– Захваљујући наведеној измени, сада су обухваћени сви случајеви који су се приказали у досадашњој пракси, када Фонд на основу одредби Правилни-

ви бити покривени за пратиоце свих корисника којима је пратилац неопходан – наводи др Александар Милошевић.

Он додаје да право на трошкове за пратиоца, поред корисника новчане накнаде за помоћ и негу другог лица, свакако имају и деца до 14 година која су корисници породичне пензије, уколико остваре право на бесплатну рехабилитацију, пошто они по закону и не могу да иду без пратиоца.

– Још једна значајна новина односи се на пакете солидарне помоћи, који ће од ове године први пут бити унифицирани, дакле сваки пакет ће садржати исте основне животне намирнице и имати исту вредност. Ово ће бити регулисано посебном инструкцијом која ће пратити Правилник о друштвеном стандарду. С обзиром на наведену новину, као и на већа средства која ће за ову намену бити издвојена 2024. године, овом врстом помоћи ће бити обухваћен значајно већи број корисника него до сада – истиче др Александар Милошевић, заменик директора Фонда.

Нови вид друштвеног стандарда – развој социјалног дијалога и међународне активности, свакако ће побољшати положај корисника, али и отворити неке нове могућности за удружења пензионера. Како се наводи у Правилнику, социјални дијалог се остварује кроз организовање трибина, округлих столова и саветовања у земљи, док међународне активности обухватају учешће на међународним конференцијама у иностранству која организују удружења која представљају пензионере и старију популацију.

Весна Кадиф Станковић

Критеријуми за бодовање

Редослед корисника на ранг-листи зависи од броја бодова, на шта утиче неколико прописаних критеријума: висина пензије, број година стажа осигурања, број година коришћења пензије, остварено право на новчану накнаду за помоћ и негу другог лица, остварено право на породичну пензију за корисника који је право остварио као дете које није способно за самосталан живот и рад. Под једнаким условима, предност има корисник пензије који је старији.

Правилник о друштвеном стандарду такође прописује и да се корисник пензије упућује на рехабилитацију према исказаној жељи, у складу са смештајним капацитетима установе, која није контраиндикована његовој медицинској документацији.

Иако корисници приликом подношења пријаве Фонду достављају и медицинску документацију, уколико је поседују, важно је нагласити да здравствено стање пензионера не утиче на позицију на ранг-листи. Дакле, Фонд ПИО кориснике не упућује у бање у циљу лечења, већ омогућава пензионерима са ниским примањима да оду на бесплатан опоравак.

Коначна ранг-листа 14. марта

Право на опоравак у некој од бања Србије о трошку Фонда ПИО у 2024. години, у трајању од 10 дана, имају корисници старосних, превремених старосних, инвалидских и породичних пензија, који имају пребивалиште на територији Републике Србије, чија пензија износи до 39.850 динара, који немају друга лична примања и који нису користили рехабилитацију почев од огласа за 2020. годину.

За кориснике који поред домаће, примају пензију и из иностранства, услов је да збир тих пензија износи до 39.850 динара.

Пријаве на оглас могле су се поднети од 9. до 25. јануара 2024. године.

Ранг-листа корисника који испуњавају услове за упућивање на рехабилитацију објављује се двадесет четвртог радног дана од дана истека огласа, односно 1. марта 2024. године.

Приговори на ранг-листу могу се поднети надлежној комисији у року од пет радних дана од дана објављивања ранг-листе на огласној табли, тј. од 4. до 8. марта. Комисија је дужна да у року од пет дана размотри поднете приговоре, обавести подносиоце приговора и утврди коначну ранг-листу корисника пензија који су остварили право на рехабилитацију.

У складу с тим, коначна ранг-листа ће бити објављена 14. марта 2024. године, након чега ће уследити и први позиви корисницима за упућивање на опоравак.

КОЈЕ КАТЕГОРИЈЕ ПЕНЗИОНЕРА МОГУ ДА НАСТАВЕ ДА РАДЕ

За већину неопходан дан прекида

Тема свих разговора о стицању права на пензију су потребни услови. Наравно највише се говори о потребним годинама живота и трајању стажа осигурања, као основним условима за пензионисање. Код инвалидске пензије фокус је на постојању потпуног губитка радне способности, уместо навршених година живота. Они који се нађу у ситуацији да разматрају коришћење породичне пензије, размишљају о условима у погледу навршених година живота, трајања брачне заједнице и слично. Код инвалидске и породичне пензије обично сви подразумевају и престанак рада као услов, док они који планирају старосну пензију неретко желе тај престанак да избегну. Закон уређује различите основе осигурања, различите делатности, различите врсте пензија, па је и нормално да постоје бројне специфичности које могу да утичу на обавезе будућих пензионера у погледу престанка обавезног пензијског и инвалидског осигурања, као и на могућност поновног радног ангажовања.

Старосни и превремени старосни пензионери

По правилу, сви осигураници поред испуњења услова морају да прекину своје запослење, односно самосталну делатност, да би остварили право на старосну или превремену старосну пензију. Ипак, Закон о пензијском и инвалидском осигурању предвиђа неколико изузетака за поједине категорије осигураника којима је стицање права на пензију једноставније и могу да га остваре и без претходног престанка осигурања. Овакав критеријум одређен је за предузетнике, а право на старосну или превремену старосну пензију без престанка осигурања могу да остваре и избрана, именована или остављена лица, као и лица која су хранитељи. Може се приметити да је законодавац при доношењу овакве одредбе имао у

виду специфичности појединих занимања и чињеницу да би обавеза да се обављање делатности у потпуности прекине довела у питање сам посао који се обавља, а у неким случајевима и кориснике (посебно у случају хранитеља).

Осигураници који су запослени у сопственом предузећу могу право на пензију да остваре тако што ће прекинути радни однос, уз задржавање оснивачког улога и права по том основу у предузећу. По остваривању права на пензију, сви корисници старосне или превремене старосне пензије могу да раде, с тим што они осигураници који не припадају изузетим категоријама морају да оставе макар један календарски дан у коме неће бити у осигурању како не би довели у питање утврђено право. На пример, запослени коме је осигурање престало 5. марта не може поново да почне да ради већ 6. марта, ког дана ће остварити право на пензију. Овај осигураник може поново да се запосли најраније од 7. марта. На овај начин остварено право неће бити угрожено каснијим осигурањем. Такође, ово је и први услов за успешно поновно одређивање пензије за пензионере који након пензионисања наврше још најмање једну годину стажа.

Они који раде по уговору о делу су вероватно најспецифичнији. Осигурање по овом основу карактерише то што

трајање стажа уопште не мора да одговара периоду трајања уговора. Наиме, трајање стажа се одређује на основу плаћених доприноса, а сам период осигурања пријавом и одјавом коју би требало да подноси послодавац, онај са ким је лице закључило уговор. Међутим, уговори о делу су најчешће само „отворени“, тј. одређен им је почетак али не и крај. У моменту остваривања права на пензију потребно је евидентирати престанак трајања уговора. Обично је осигураник тај који у договору са послодавцем доноси доказ о дану до када је уговор трајао. Наравно, уговор о делу може да се настави и након остваривања права на пензију. Уколико се са послодавцем не може ступити у контакт, престанак осигурања утврђује се на основу регистрованих уплата доприноса. Слична је ситуација и за „фриленсере“, лица која раде за иностране послодавце који немају представништво, као и за лица која обављају привремене и повремене послове, самостално или преко омладинских задруга. Споменули смо већ хранитеље. По својој природи, уговор о хранитељству је заправо уговор о делу. Ипак, специфичност овог посла определила је законодавца да ову категорију ослободи обавезе престанка осигурања.

Сви корисници старосних пензија имају право да раде из пензије, на било који од наве-

дених начина, без обзира да ли су били условљени престанком или не.

Ипак, чак и када прекид рада није услов за пензију у Србији, сви који су радили у иностранству треба да провере да ли ће инострану пензију добити ако наставе да раде. Свака држава има специфичне прописе у вези са обавезом престанка осигурања и радом у току трајања права на пензију. Зато је најбоље да такви будући пензионери контактирају фондове у државама у којима су радили и провере да ли уз пензију могу и даље да раде у Србији.

Инвалидски пензионери

Сама чињеница да је основни услов за стицање права на инвалидску пензију утврђивање потпуног губитка радне способности говори да је за осигуранике који остварују право на ову врсту пензије престанак осигурања обавезан. Дакле, ниједан од изузетака наведених за случај стицања права на старосну пензију не важи код инвалидске пензије. Изузетак су једино оснивачи предузећа који у њима не раде, који могу да задрже оснивачки улог у предузећу. То им је омогућила измена Закона о пензијском и инвалидском осигурању из 2018. године. Тада је ова категорија престала да буде обавезно осигурана.

Корисници инвалидске пензије не могу да уђу у осигурање ни након остваривања права на пензију, односно уколико то учине, раније утврђен потпуни губитак радне способности може да буде преиспитан кроз контролни преглед. У случају да се на контролном прегледу утврди побољшање здравственог стања и постојање радне способности, то би довело до престанка права на инвалидску пензију. Специфичност постоји код професионалних војних лица и полицијских службеника код којих се не утврђује потпуни губитак радне способности већ само губитак способности

за обављање професионалне војне службе, односно полицијских послова. Из тог разлога, осигураници ових категорија који остваре право на инвалидску пензију могу и након пензионисања да се запосле или обављају самосталну делатност, осим у служби коју су претходно обављали, али немају право да им се одреди нов износ пензије на основу накнадно навршеног стажа.

Породични пензионери

Право на породичну пензију је, у смислу теме коју обрађујемо, најспецифичније. Наиме, за разлику од старосне и инвалидске пензије, остваривање права на породичну пензију није уопште условљено престанком осигурања, али је тиме условљено коришћење тог права. То значи да чланови породице умрлог осигураника који испуњавају опште услове за стицање права могу то право да остваре и у периоду запослења или обављања самосталне делатности. Ипак, таквим лицима се породична пензија неће исплаћивати до престанка осигурања. За ово правило закон је предвидео изузетак који се односи на висину примања која члан породице остварује по основу уговора о делу и обављања привремених и повремених послова, и то у случају да је износ накнаде коју породични пензионер остварује по овим основима на месечном нивоу нижи од најниже основице осигураника у осигурању запослених која важи у време уплате доприноса.

Уколико корисник породичне пензије ради по уговору о делу или обавља привремене и повремене послове, а није сигуран да ли му износ уговорене накнаде прелази законом одређен износ за обуставу исплате пензије, то може да провери на шалтерима Фонда. У случају да се лице које користи породичну пензију запосли или почне да обавља самосталну делатност исплата пензије се обуставља. Зато је такав корисник у обавези да одмах обавести Фонд, како би се избегла могућност настанка неосноване исплате пензије.

Мирослав Мирић

НОВЕ ОСНОВИЦЕ ЗА УПЛАТУ ДОПРИНОСА ПО ОСНОВУ ЧЛАНА 15 ЗАКОНА О ПИО

Важе за целу 2024. годину

Од уплате доприноса за јануар 2024. године важе нове основице осигурања које су у односу на претходну годину више за 14,6 одсто.

Основице су одређене у проценту од просечне месечне зараде у Републици Србији у претходних 12 месеци, закључно са септембром. Грађани могу да се одреде за једну од 13 основица осигурања, независно од стручне спреме коју имају. Најнижа основица је 35 процената од тог износа, што за 2024. годину износи 40.143 динара, док је највиша пет просечних зарада, односно 573.470 динара.

С обзиром на то да стопа доприноса за пензијско и инвалидско осигурање износи 24 процента, месечни издатак за самосталну уплату доприноса током ове године кретаће се од 9.634,32 до 137.632,80 динара, зависно од тога која се основица осигурања изабере.

Подсећамо да право на самосталну уплату доприноса по члану 15 Закона о ПИО имају сва лица која су ван осигурања (незапослени, студенти, домаћице, ђаци...), односно која нису корисници права на пензију, под условом да су старија од 15 година, са пребивалиштем у Републици Србији. Приликом подношења захтева за укључивање у обавезно осигурање у складу са чланом 15 Закона о ПИО бира се једна од 13 понуђених основица на коју ће се плаћати

допринос за пензијско и инвалидско осигурање. У току трајања осигурања одабрана основица се може променити у вишу или нижу под условом да се поднесе нови захтев. Такође, грађани који не желе више да уплаћују самостално доприносе имају обавезу да поднесу захтев за престанак уплате.

Допринос се плаћа по стопи од 24 одсто на одабрану основицу до 15. у сваком месецу за претходни месец. Износи основица осигурања и доприноса за пензијско и инвалидско осигурање важе за целу 2024. годину и доступни су грађанима на сајту Фонда (www.pio.rs) и на огласним таблама у филијалама.

Својство осигураника стиче се даном подношења захтева, а на захтев се може стећи најраније 30 дана пре подношења захтева. Својство осигураника престаје даном за који се лице у захтеву определи или ако допринос не плати у року од шест месеци од дана доспелости. У том случају му својство осигураника престаје најраније са последњим даном за који је допринос плаћен.

Доприносе по члану 15 Закона о ПИО, према подацима из децембра 2023. године, уплаћује око 20.000 грађана у целом систему Фонда ПИО. Уплатом доприноса по основу члана 15 Закона о ПИО обезбеђује се стаж осигурања који евидентира Фонд ПИО и који је ефективни стаж као услов за пензију.

Г. О.

ОСНОВИЦЕ ЗА ДОПРИНОСЕ ОД ЈАНУАРА 2024. ДО ДЕЦЕМБРА 2024. ГОДИНЕ				
ПРОСЕЧНА ЗАРАДА ЗА ПЕРИОД X 2022 - IX 2023 114.694	Основице	%	Од просечне зараде	24,0%
	1	35	40.143	9.634,32
	2	40	45.878	11.010,72
	3	54	61.935	14.864,40
	4	65	74.551	17.892,24
	5	80	91.755	22.021,20
	6	87	99.784	23.948,16
	7	115	131.898	31.655,52
	8	127	145.661	34.958,64
	9	155	177.776	42.666,24
	10	200	229.388	55.053,12
	11	300	344.082	82.579,68
	12	400	458.776	110.106,24
	13	500	573.470	137.632,80

Почетак исплате породичне пензије

У претходним бројевима већ смо известили да је у септембру 2023. године ступио на снагу Закон о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању који је донео неколико новина. Примена већине измењених одредаба почела је 1. јануара.

Једна од најзначајнијих измена која се примењује од почетка ове године односи се на члан 109 Закон о ПИО у смислу да, у случају смрти корисника права, износи пензије и новчане накнаде припадају до последњег дана у месецу у којем је корисник умро. Републички фонд ПИО ће за кориснике права који су преминули почев од 1. јануара 2024. године од банака и поверилаца тражити повраћај износа пензија и новчаних накнада који кориснику не припадају након последњег дана у месецу у којем је преминуо.

У складу са наведеним изменама, банка је обавезна да изнесе пензија, односно новчаних накнада које су исплаћене након последњег дана у месецу у којем је корисник преминуо, врати Фонду на његов захтев и не може из тих износа намиривати своја потраживања која евентуално има према кориснику права. Исто важи и за повериоце којима су уплаћена средства након последњег дана у месецу у којем је корисник преминуо, по основу реализације обуставе од пензије.

У складу са овом изменом, мења се и члан 111 Закона, у

смислу да се породична пензија остварена по смрти корисника пензије, исплаћује најраније од првог дана наредног месеца по истеку месеца у коме је наступила смрт корисника. То значи да ће се, у случају смрти корисника пензије, почев од 1. јануара 2024. године, право на породичну пензију утврдити и исплаћивати најраније од првог дана наредног месеца по истеку месеца у коме је наступила смрт корисника, под условом да корисник породичне пензије није у том периоду у осигурању. Примера ради, ако је смрт наступила 15. марта 2024. године, право на породичну пензију припада најраније од 1. априла 2024. године.

Наведеним измена Закона решиће се проблем наплате више исплаћених износа пен-

зије након смрти корисника права, а породице преминулог корисника неће бити оштећене.

Када се право на породичну пензију утврђује по смрти осигураника, то право се остварује и исплаћује од наредног дана у односу на дан смрти, под условом да је захтев поднет у року од шест месеци од дана испуњења услова прописаних за стицање права. Уколико је захтев поднет по истеку тог рока, а подносилац захтева у том периоду није био у осигурању, право на породичну пензију припада најдуже за шест месеци уназад у односу на дан подношења захтева.

Ако породичну пензију користе два или више чланова породице, па неком од њих престане право на пензију и

даље ће се, сходно Закону, осталим члановима који имају право на породичну пензију поново одређивати висина пензије, која припада од првог наредног дана у односу на дан када је кориснику престало право на породичну пензију. Примера ради, ако је смрт члана породице наступила 15. марта 2024. године, нови износ породичне пензије припада од 16. марта 2024. године.

Обрачун више исплаћених износа пензија након смрти корисника породичне пензије вршиће се у складу са решењем којим је утврђен нов износ породичне пензије. Према наведеном примеру, више исплаћени износи пензија обрачунаће се од 16. марта 2024. године.

Г. О.

Увећане и накнаде

Од 1. јануара новчана накнада за помоћ и негу другог лица по важећем закону износи 29.911,21 динара, а при- ма је око 80.000 корисника. Новчана накнада

за телесно оштећење за кориснике са 100 одсто оштећења износи 12.462,67 динара.

Увећана је и накнада погребних трошкова која се исплаћује

лицима која су сносила трошкове сахране умрлих корисника пензије и сада износи 68.863 динара за све категорије корисника пензија. У 2023. години накнада

за погребне трошкове износила је 56.858 динара.

Висина накнада се усклађује на исти начин као и пензије.

Г. О.

Изложба посвећена Доситеју

Изложба „Доситејев долазак у Београд“, посвећена Доситеју Обрадовићу, отворена је 24. јануара у Музеју Вука и Доситеја у Београду. Отварању изложбе претходила је промоција књиге „Доситеј Обрадовић (1739/1742-1811)“, ауторке Елиане Гавриловић, у издању Народног музеја Србије.

Међу изложеним делима издвајају се писма која је Доситеј Обрадовић размењивао са блиским пријатељима током боравка у Земуну и Београду. Све странице писам су доступне посетиоцима у електронској форми, са преписом преузетим из Сабраних дела Доситеја Обрадовића у шест књига, у издању Задужбине Доситеј Обрадовић.

Био је најобразованији Србин свог доба, оснивач и професор Велике школе, који је знање ставио у службу свог народа. Говорио је 11 страних језика, постао први српски министар просвете, организовао је школе, мирио и саветовао устаничке вође и био Карађорђево лични секретар и саветник.

Доситејева најпознатија дела су „Писма љубезном Харалампвићу“, „Совјети здравога разума“ и „Живот и прикљученија“; аутор је и свечане песме „Востани Србије“.

Поставка у Музеју Вука и Доситеја отворена је до 18. фебруара.

Врање: без новогодишње прославе

Уместо новца за организовање новогодишње забаве и провода на градском тргу, локална самоуправа у Врању уплатила је 500.000 динара за лечење деце која пате од малигних и других тешких болести.

Врање је први град у Србији који је ову праксу увео још пре осам година. Новац је из градског буџета уплаћен на наменски хуманитарни рачун који је отворен 2016. године.

Уручене Светосавске награде

Министарка просвете Славица Ђукић Дејановић уручила је Светосавске награде за 2023. годину појединцима и институцијама за изузетне резултате постигнуте у области образовања и васпитања, као и за унапређивање образовно-васпитне праксе и развој научних и уметничких достигнућа у области образовања и васпитања у Србији.

Ђукић Дејановић је добитницима поручила да су њихова постигнућа показала да деле заједнички циљ а то је да квалитетно образовање буде доступно свима.

Влада Србије посвећена је унапређењу квалитета и модернизацији образовања, што изишћује квалитетне услове за рад и учење, као и десетине структурних пројеката од предшколског до високошколског образовања, навела је министарка и истакла да зато образовање заузима посебно место у плану „Скок у будућност - Србија 2027“, те да је то сигуран пут ка успеху наше земље, ка друштву које се континуирано развија, правећи равнотежу између савремених токова и наших традиционалних вредности, као и богатих историјских тековина.

Agro Belgrade 2024

На Београдском сајму, од 25. до 27. јануара, одржан је пети Међународни сајам воћарства, повртарства и виноградарства „Agro Belgrade 2024“. Током три дана манифестације представило се више од 500 произвођача свежег, прерађеног и смрзнутог воћа и поврћа из Србије и других земаља Југоисточне Европе, као и светске компаније за производњу пољопривредних машина и опреме, расадника, произвођачи семена, ђубрива и пестицида, као и друге компаније које послују у том сектору.

Сајам је отворила министарка пољопривреде Јелена Танасковић која је представила планове за ову годину. Конференцијски део је обухватио дискусије о актуелним и будућим трендовима на глобалним тржиштима и пружио информације о најновијим технолошким иновацијама у прехранбеној индустрији. Разговарало се и о тржишним и извозним резултатима у 2023. и перспективама за 2024. годину у српском сектору воћа и поврћа, као и о глобалним трендовима када је реч о смрзнутом и прерађеном воћу и поврћу и утицају на прехранбену индустрију Западног Балкана.

Отворен конкурс „Пут на Олимпијске игре у Паризу“

Министарка просвете Славица Ђукић Дејановић, председник Олимпијског комитета Србије Божидар Маљковић, и амбасадор Француске у Србији Пјер Кошар потписали су Споразум о сарадњи на реализацији наградног ликовног конкурса „Пут на Олимпијске игре у Паризу“, који ће трајати од 24. јануара до 8. фебруара ове године. Конкурс је намењен ученицима основних школа, узраста од петог до осмог разреда.

Циљ конкурса је да инспирише ученике да у својим радовима кроз спорт прикажу дух олимпизма, који подразумева животне вредности као што су изузетност, пријатељство и поштовање. Министарка Ђукић Дејановић је истакла да то није прилика само да млади ученици покажу свој дар, већ и да истраже теме међународног пријатељства и спортског духа. Захваљујући великодушности Владе Француске и Олимпијског комитета Србије, како је навела, најуспешнији ученици биће награђени путовањем на Олимпијске игре у Париз, а то ће бити и прилика да стекну животно искуство које ће их инспирисати да померају границе у свим аспектима живота и буду пример другима.

Просечна зарада у новембру – 89.956 динара

Просечна бруто зарада обрачуната за новембар 2023. године износила је 123.971 динар, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 89.956 динара, саопштио је Републички завод за статистику.

Раст бруто и нето зарада у периоду јануар–новембар 2023, у односу на исти период претходне године, износио је 15,0 одсто номинално, односно 2,0 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечне бруто и нето зараде за новембар 2023. номинално су веће за 14,8, а реално за 6,3 процента.

Медијална нето зарада за новембар 2023. године износила је 69.088 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Дан сећања на жртве Холокауста

Међународни дан сећања на жртве Холокауста, 27. јануар, обележен је централном државном церемонијом код Споменика жртвама геноцида у Другом светском рату, у оквиру комплекса некадашњег концентрационог логора на Старом сајмишту у Београду.

Церемонију је, у својству специјалног изасланика председника Републике Србије, предводила потпредседница Владе и министарка културе Маја Гојковић, која је нагласила да је Холокауст једна од најпотреснијих и најдубљих трагедија човечанства и да је у страхотама Другог светског рата српски народ страдао са Јеврејима и Ромима.

Ми веома добро знамо шта значи бити жртва геноцида и шта значи кад се гаси читав један свет и нестаје у паклу уништења и мржње, истаkla је потпредседница Владе. Гојковић је навела да то за нас нису само историјске лекције, већ наша жива сећања и додала да ми истовремено имамо право и на понос зато што никада нисмо жмурили на зло и што смо се са неправдом увек суочавали са храброшћу, подносећи велике жртве.

Због тога настављамо да чувамо нашу слободу и независност и свим силама се залажемо за мир, поручила је потпредседница Владе и министарка Маја Гојковић.

Ниш: обележен Дан ослобођења града од Турака

Дан ослобођења Ниша од Турака, 11. јануар, обележен је полагањем венаца на споменик Ослободиоцима града и свечаном седницом Скупштине на којој су додељене награде најбољим колективима и појединцима.

Тог 11. јануара, пре 146 година, Ниш је ослобођен од Турака а српски барјак се, после скоро пет векова, завијорио на бедемима нишке Тврђаве. Заставу је на Стамбол капији поставио Нишлија Тодор П. Станковић.

– Важно је да памтимо овај дан када је Ниш ослобођен од турског зулума и дан када се после пет стотина година појавила српска застава. Културом сећања негујемо ослободилачке традиције наших родољуба и свих који су уградили живот у темеље слободе, независности и очувања Србије. Учимо генерације које долазе да не заборављају овај датум и да се чувајући мир и слободу на најбољи начин одуђујемо онима који су заслужни да данас живимо у миру – рекла је градоначелница Ниша Драгана Сотировски.

На свечаној седници Скупштине града додељено је највише градско признање, награда „11. јануар“. Добили су је Војни оркестар, Ватрогасно спасилачка бригада и Горан Шепа, певач нишке групе Кербер. Одлука је донета једногласно, а добитницима је припала статуета „Ослободиоци Ниша“, плакета и новчани износ од укупно 500.000 динара који равноправно деле.

Ове године је за награду номиновано 17 кандидата у обе категорије (колективи и појединци).

У Бојнику бесплатан вртић

Почев од 1. јануара 2024. године 220 малишана из мале вароши Бојник имаће бесплатан боравак у тамошњим вртићима.

– За ту намену из општинског буџета издвојили смо око три милиона динара. Ранијом пројекцијом пословања вртића било је предвиђено да месечни боравак по детету са четири хиљаде динара покупи на шест хиљада динара, што би био значајан удар на породични буџет родитеља са двоје или троје деце у нашој вароши. Овим желимо да помогнемо младим родитељима како би ова средства преусмерили на друге породичне обавезе – истакао је Небојша Ненадовић, председник општине Бојник.

Ова општина у последње време улаже значајне напоре на побољшању живота и пословања младих у селима подно планине Радан, како би тамо остали и развили своје послове.

Шабац: поклон за прву бебу

Прва беба са територије града Шапца рођена у 2024. години у шабачком породилишту добила је 100.000 динара као дар градске управе.

Председник Привременог органа града Шапца др Александар Пајић обишао је 1. јануара прворођену бебу и мајци уручио овај поклон града. Пајић је подсетио да је даривање прворођене бебе традиција коју град наставља и у овој години. Он је такође навео да је локална самоуправа за све бебе које се роде у 2024. години определила средства у буџету града. За свако прворођено дете у породици опредељено је по 30.000 динара, за другорођено и свако наредно дете по 20.000 динара, док је за набавку пакета за новорођенчад укупно опредељено четири милиона динара.

ДОБРЕ ВЕСТИ ИЗ МИНИСТАРСТВА ЗА БРИГУ О СЕЛУ: ОБЈАВЉЕНА ТРИ ЈАВНА КОНКУРСА

Пола милијарде за куће на селу

Министарство за бригу о селу претходне године забележило је велике успехе и позитивне резултате, те ће се мисија оживљавања и подмлађивања села наставити и у 2024. години. Тако је у циљу унапређења услова живота и рада у сеоским срединама, а на иницијативу овог министарства, Влада Србије усвојила уредбе о утврђивању три програма доделе бесповратних средстава: за куповину сеоске куће са окућницом, куповину минибусева за потребе превоза сеоског становништва и за организовање манифестације „Михољски сусрети села“.

Из буџета Србије за ове намене опредељено је укупно 670 милиона динара, од чега пола милијарде за сеоске куће, 120 милиона динара за минибусеве и 50 милиона динара за манифестације на селу.

– Биће то рекордна година са 3.000 усељених сеоских кућа и близу 15.000 људи. Ово је прави начин за муњевиту промену демографске слике појединих крајева Србије – изјавио је министар Милан Кркобабић поводом расписивања јавних конкурса за ова три програма и додао да ће ребалансом бити издвојена додатна знатно већа средства.

– Убрзо стартује и програм намењен житељима села који реше да покрену или прошире сопствене најразличитије послове. За то могу да рачунају на помоћ у износу до 10.000 евра.

Са потписивања уговора у децембру 2023.

За пограничне делове Србије та средства ће бити и већа. Србија мора да ради и ни један њен део не сме да остане празан – истакао је министар Кркобабић.

Најпопуларнији и најуспешнији програм Министарства за бригу о селу свакако је конкурс за куповину куће са окућницом и он ће бити отворен до утрошка буџетских средстава а најкасније до 1. новембра ове године. Претходне три године захваљујући овој великој акцији „оживљено“ је 2.650 кућа у селима широм Србије, чиме је кров над главом стекло 10.000 људи. Само прошле године је насељено 980 напуштених сеоских кућа широм земље. У одабиру за ново станиште предњаче војвођанска села, а рекордер је Бачко Петрово Село (општина Бечеј) у којем су се скућиле чак 82 породице. Такође, буде се и сокаци многих напуштених насеља Књажевца, Пирота, Димитровграда.

Ресорно министарство подсећа да и ове године важе исти

услови као и претходних, па право учешћа на јавном конкурс за сеоске куће са окућницом имају пунолетни држављани Србије, појединци, самохрани родитељи и парови, млађи од 45 година. Процедура је и да подносилац пријаве самостално проналази кућу са окућницом и обрађа се локалној самоуправи на чијој територији се кућа налази, у сарадњи са којом завршава неопходну процедуру. Иста је остала и максимална сума која ће се одобравати по пријави, односно 1,2 милиона динара.

И друга два програма у претходном периоду дала су одличне резултате и сеоском становништву знатно олакшала живот, па тако локалне самоуправе и ове године на конкурс за доделу бесповратних средстава за куповину минибусева за превоз сеоског становништва и за организовање манифестације „Михољских сусрета села“ могу да се пријаве до 22. фебруара.

М. Симовић-Максимовић

Позитивна статистика и нови планови

За решавање проблема мобилности сеоског становништва сума која ће бити одобравана је седам милиона динара по минибусу, укупно 120 милиона. Од покретања програма новац је добила 61 локална самоуправа, међу којима је 35 у групи најнеразвијенијих и девастираних. Чак 31 до сада није имала организован градски или приградски превоз. За три године возила је почело да користи више од 400.000 становника у 1.200 села, а само у прошлој години превоз за своја села добило је 26 локалних самоуправа.

Што се тиче манифестација, за „Михољске сусрете села“ максимални износ предвиђен за финансирање је 500.000 динара по пријави, односно 50 милиона укупно. Дружења ће се одржавати од 1. јуна до 1. новембра 2024. године. У претходне три године организовано је укупно 250 манифестација, само су прошлогодишњи сусрети окупили 1.500 села у 95 општина и рекордних 200.000 учесника.

БАЧКО ПЕТРОВО СЕЛО

Двеста нових становника за две године

Бачко Петрово Село некада је било највеће село у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији. Годинама се празнило, а сада је добило нови живот – само за прве две године програма доделе бесповратних средстава за куповину сеоске куће са окућницом за младе ово село је добило око 200 нових житеља.

Као резултат овог програма у Бачком Петровом Селу отворен је и вртић са јаслицама тако да је село пуно деце.

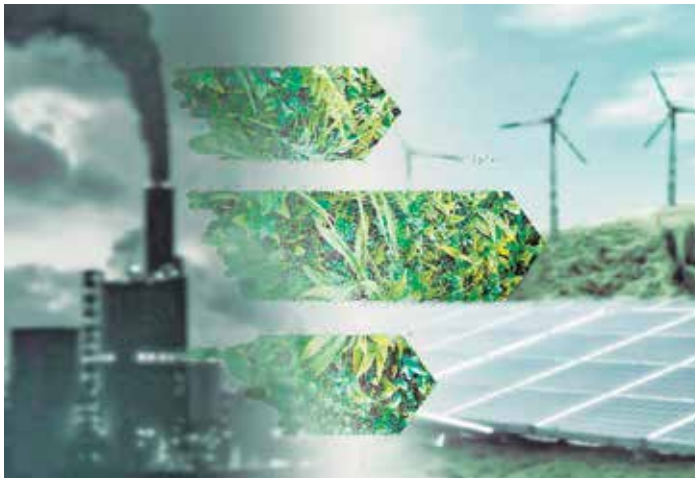
Неке куће се још обнављавају а они који су већ у новим домовима кажу да нису погрешили. Живот у миру, без буке, а кад затреба нису далеко Бечеј ни Нови Сад.

Г. О.

За иновације 1,6 милиона евра

Захваљујући финансијској подршци Европске уније и Швајцарске, у укупном износу од 1,6 милиона евра, у оквиру иницијативе „ЕУ за Зелену агенду у Србији“, програм Уједињених нација за развој (УНДП) одабрао је 23 најбоље нове иновације за зелену транзицију српске привреде и друштва које ће допринети смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште и загађења животне средине, посебно ваздуха, као и ефикаснијем коришћењу природних ресурса. Иновације, које су одабране путем Јавног позива за иновативна решења за зелену транзицију, предложила су приватна и јавна предузећа, удружења грађана и научне институције, саопштио је УНДП.

Тако ће, на пример, регионална депонија у Суботици, заједно са Институтом за ратарство и повртарство из Новог Сада, спровести истраживање о компостирању помоћу отпадног муља како би се искористиле велике количине ове материје која настаје од отпадних вода. Компанија „GreenDESCO“, у сарадњи са Институ-

том за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, развија иновативне зелене кровове од биљака које су отпорне на кли-

матске промене и погодне за одржавање. Ови кровови могу значајно повећати енергетску ефикасност зграда и смањити загађење ваздуха у градовима. Компанија „ArTech inženjering“ ће од текстилног отпада правити нови грађевински материјал, погодан за коришћење у изградњи путева, зграда и у уређењу ентеријера. Међу одабранима је и решење Јавног комуналног предузећа „Крушевац“, које ће направити зелену површину у индустријској зони Крушевца, а у близини Моравског коридора, ради унапређења квалитета ваздуха у овој области.

Са неколико стратегија и закона у области заштите животне средине у припреми, више од 50 пилот иницијатива

које су спровела мала и средња предузећа, истраживачке институције и локалне самоуправе широм Србије, као и убрзавањем активности како би се интензивирало финансирање зелених пројеката, Никола Бертолини, шеф Одељења за сарадњу Делегације Европске уније у Србији, оценио је пројекат „ЕУ за Зелену агенду у Србији“ као веома успешан.

Све 23 одабране иновације биће спроведене током 2024. године, а у оквиру истог пројекта подршку ЕУ и Швајцарске у износу од 1,3 милиона евра до сада је већ добило 29 иновативних, зелених решења.

УНДП подсећа да је јавни позив за иновативне идеје за зелену транзицију српске привреде отворен до краја 2026. године, а следећи одабир пристиглих предлога очекује се у првој половини ове године. Иначе, УНДП спроводи пројекат уз техничку и финансијску подршку Европске уније и у партнерству са Министарством заштите животне средине, а у сарадњи са амбасадом Шведске и Европском инвестиционом банком, уз додатна финансијска средства која су обезбедиле владе Шведске, Швајцарске и Србије.

М. Симовић-Максимовић

БЕСПОВРАТНА ПОМОЋ ПОКРАЈИНСКЕ ВЛАДЕ ЗА РЕШАВАЊЕ СТАМБЕНОГ ПИТАЊА

Подршка породицама са више деце и женама

Покрајинска влада ће током 2024. доделити 250 милиона динара бесповратних средстава породицама на територији Војводине у којима се роди треће или четврто дете за решавање стамбеног питања или за унапређење услова становања. Ова одлука донета је на седници од 24. јануара, а право на доделу тих средстава имају породице из Војводине: брачне и ванбрачне заједнице с децом, као и једнородитељске породице, у којима се роди треће или четврто дете почев од 1. јануара 2023. године па до дана расписивања конкурса.

Од 2018. године, када је ова мера подршке уведена, Покрајинска влада је са више од 1,1 милијарде динара помогла 1.080 породица са троје или четворо деце да

реше стамбено питање или уреде простор у ком живе.

На истој седници ПВ донета је и одлука о додели бесповратних средстава породицама на територији АП Војводине за куповину некретнине чији ће власник бити жена, за

шта је у 2024. години опредељено 55 милиона динара. Ову меру подршке за унапређевање положаја жена и њихово економско оснаживање, Покрајинска влада реализује од 2022. године, а до сада је средства добило 76 жена, од којих су 22 самохране мајке, а издвојено је укупно 110 милиона динара.

Право на та средства имају породице – брачне и ванбрачне заједнице, као и једнородитељске породице, односно самохране мајке с пребивалиштем на територији АП Војводине, које немају стамбени простор у свом власништву или сувласништву.

Оба конкурса за доделу бесповратних средстава расписаће Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Г. О.

Подршка женама на прекретници

Удружење „Жене на прекретници“ настало је 2015. године покретачком иницијативом групе жена са идејом да подржи и помогне женама суоченим са губитком посла у осетљивом животном добу, како би оне могле поново да се ангажују, економски и друштвено.

– У том и претходном периоду су се дешавале промене у државној администрацији и државним институцијама, био је талас реорганизација и укидања агенција, приватизација неких банака, тако да је без посла остало доста жена које су биле радно способне, у годинама од 45 и више. Схватиле смо да треба тим женама помоћи на неки начин и тако смо кренули да организујемо радионице – наводи Драгана Младеновић, дипломирани економиста у пензији и једна од оснивача Удружења.

То су биле тромесечне бесплатне тематске радионице на којима су учествовали лиценцирани предавачи а одржавале су се у циклусима два пута годишње. Удружење је остварило сарадњу са Националном службом за запошљавање па је 2016. године направљен прото-

кол који је помогао у информисању што већег броја незапослених жена.

Неке од тема којима су се на радионицама бавили биле су: психолошко оснаживање, како пронаћи посао, како написати ЦВ, како разговарати са послодавцима, али и како покренути и пронаћи средства за финансирање сопственог посла, савладати вештине и како рекламирати своје производе на друштвеним мрежама.

Паралелно са организовањем радионица Удружење „Жене на прекретници“ спроводи и различита истраживања како би дошли до валидних података о стању и положају жена на тржишту рада. Њихова истраживања су показала да свака трећа жена од 45+ чека дуже од пет година на посао, а свака десета дуже од 10 година. Једно од занимљивијих истраживања рађено је на тему – који су економски ефекти за друштво уколико те жене не буду ангажоване.

– Дошли смо до података да када би се тај број незапослених жена са евиденције НСЗ укључио у рад, да би се бруто друштвени производ повећао за 4,8 одсто – истиче Младеновић.

Са једне од радионица Удружења

Током година рада направљена је сарадња са удружењима из више градова у Србији попут Чачка, Крагујевца, Александровца, Ниша, са којима су имали заједничке активности. Битна ставка у раду овог удружења је обавезно праћење законске регулативе која регулише запошљавање и родну равноправност.

У Удружењу кажу да су на неки начин учествовали у изради стратегије за родну равноправност у оквиру закона, јер су послали иницијативу да се у стратегији препознају и унесу ставке везане за жене 45+ као теже запошљиву категорију. У међувремену је удружење постало члан Радне групе за израду текста Предлога акционог плана за 2024. и 2025. годину за спровођење Стратегије за

родну равноправност за период од 2021. до 2030. године.

– Идемо корак по корак, на основу могућности, успоставили смо сарадњу са различитим институцијама, послодавцима, министарствима, организовали смо конференције и округле столове на тему како помоћи женама да се радно активирају у годинама после 45. и имамо добра искуства – преноси нам Драгана Младеновић.

Тренутно су „Жене на прекретници“ једино удружење које се бави незапосленим женама од 45+ година и труде се да уведу нове мере које би помогле садашњем тренду запошљавања. Следеће је у плану истраживање у оквиру социјалне заштите за жене које су неформално запослене.

Љ. Адамовић

КАЊИЖА

Бесплатна обука за жене из области информатике

Општина Кањижа, уз финансијску подршку Покрајинског завода за равноправност полова, а у сарадњи са Образовно-културном установом „Снеса“, позвала је све заинтересоване жене са територије ове општине које желе да унапреде или стекну прва информатичка знања и вештине да се пријаве на бесплатну обуку из области информатике.

Циљ овог програма је да допринесе повећању нових вештина чиме жене добијају веће шансе за запошљавање, биће конкурентније на тржишту и постаће економски оснажене. Обука је део пројектних

активности општине Кањижа на имплементацији Локалног акционог плана за унапређење родне равноправности и кординацији локалних актера на његовом спровођењу.

Обука јесте намењена пре свега женама различитих година, али су за њу могли да се пријаве и мушкарци. Рок за пријаве био је до краја јануара, а обука ће се реализовати од фебруара до средине априла ове године у просторијама Образовно-културне установе „Снеса“. Након завршене обуке све полазнице ће добити уверење о стеченом знању.

Љ. А.

Бољи положај новосадских пензионера

Удружење пензионера града Новог Сада одржало је 26. децембра годишњу

Скупштину на којој су оцењени резултати рада ове организације и представљени предлози будућих пројеката и активности. Седници Скупштине присуствовао је и градоначелник Новог Сада Милан Ђурић који је нагласио да је сарадња града и Удружења континуирана и веома успешна.

– Град Нови Сад и Удружење пензионера имају одличну сарадњу још од када су тадашњи градоначелник Милош Вучевић и господин Момо Чолаковић 2017. године потписали Протокол о сарадњи. Ове године је Удружење по основу два јавна конкурса добило 10.200.000 динара, а наставићемо да подржавамо њихов рад и убудуће. Поносан сам на то што је у нашем граду материјални и социјални положај, као и друштвени статус корисника пензија, знатно повољнији него у

другим деловима Србије. О томе говори и податак Фонда ПИО да је просечна пензија Новосађана за новембар прошле године била 49.820 динара, што је чак 10.000 динара више у односу на републички просек. Наставићемо да решавамо сва питања која су кључна за бољи живот пензионера, којих у Новом Саду има више од 72.000 – рекао је градоначелник Новог Сада.

Милан Ђурић је истакао и да град улаже значајна средства за адаптацију и изградњу клубова пензионера којих на територији Новог Сада сада има укупно деветнаест. Градоначелник је председници Удружења Милени Жарковић захвалио на доброј сарадњи.

– Град ће и наредне године из буџета обезбедити средства за одлазак у бање 400 пензионера. Поред тога, обезбедиће једнократну новчану помоћ најугроженијим корисницима пензија у износу од 20.000 динара, плаћање режијских трошкова

Здесна налево: градоначелник Новог Сада Милан Ђурић и почасни председник Удружења Момо Чолаковић

Излагање Милене Жарковић

за домове, као и адаптацију већ постојећих и изградњу нових домова пензионера. Циљ нам је да наши пензионери буду финансијски ојачани, али и уважени и поштовани на сваком кораку – рекао је Милан Ђурић.

У наставку рада, Скупштина Удружења је једногласно усвојила Информацију о раду УПГНС за период јануар-децембар 2023. године, Информацију о материјално-финансијском пословању и Извештај Надзорног одбора

о материјално-финансијском пословању УПГНС за 2023, као и План рада и План материјално-финансијског пословања Удружења за 2024. годину.

Такође, једногласно, је подржан предлог Управног одбора УПГНС да се за новог председника Надзорног одбора изабере Тихомир Тривуновић и да се као чланови у Надзорни одбор изабере Славица Попов и Милован Бадњаревић.

Г. О.

УДРУЖЕЊЕ ЖЕНА ИЂОШ ПРИМЕР ДОБРЕ ПРАКСЕ

Брендирали производе

Крајем јануара, у склопу акције оснаживања жена из рањивих друштвених група из Трстеника и Чачка, женска удружења из Расинског и Моравичког округа раде са њима посетила су Удружење жена Иђош. Гошће су биле жене из сеоских средина Трстеника и Чачка и председнице удружења Ларис из Чачка, Женске иницијативе из Трстеника и Аmity-ја из Београда.

Удружење жена из села Иђош, које постоји 23 године, пример је добре праксе, а од 2019. је и део Мреже жен-

ског предузетништва „Женски диван“, коју поред њих чине још четири сеоска удружења: Мокрин из Кикинде, Бело блато и Лазарево из Зрењанина и Боке из Сечња.

Удружење жена у Иђошу је на најбољи начин унапредило своју производњу и постало познато у Војводини захваљујући брендирању свог пекмеза од бундеве, односно лудаје, како се то каже на северу Баната. Жене из Иђоша су брендирали и ликер од бундеве, а специјалисти су и за крофне разних врста. Иначе крофне су заштитни знак

села Иђош, те чланице овог удружења сваке године организују Крофнијаду на којој учествују и друга женска удружења.

Гошће из Трстеника, Чачка и Београда на свом путу обиле су и Кикинду и чуле за леп обичај који ће се, како кажу, потрудити да иницирају у сво-

јим локалним заједницама. Реч је о акцији прикупљања жеља деце узраста до 10 година за новогодишњи поклон од деда Мраза: када се размотре и услыше све жеље, креће се у реализацију да се за Нову годину сваком детету лично однесе његов поклон. **М. Ј.**

ЈУБИЛАРНИ КОНКУРС ЗА НАЈБОЉИ ПУТОПИС СТАРИЈИХ ОСОБА

Десета „Драганова награда”

Удружење грађана „Снага пријатељства” – Amity и портал Penzin расписали су 10. по реду, јубиларни конкурс „Драганова награда” за најбоље путописе чији су аутори старије особе. Као и раније, конкурс је расписан за пет категорија, и то за: најбољу женску путописну причу, најбољу мушку путописну причу, најбољу причу о путовању по Србији, најбољу причу о путовању у иностранство и најбољу путописну песму. Конкурс је отворен до 1. марта 2024, док ће жири одлуку о избору најбољих путописних радова саопштити 1. маја ове године.

У тексту конкурса истакнута је и адреса на коју је потребно послати радове: Amity, Париске комуне 1/12, 11070 Нови Београд, са назнаком: „За конкурс” или електронским путем на мејл адресу: mira@amity-уи.org, такође са назнаком у називу писма „За конкурс”.

Организатори подсећају да је за слање радова потребно испунити и одређене услове: аутор/ка путописног рада треба да има најмање 60 година, а у заглављу прве стране потребно је навести којој од пет категорија рад припада. Такође, путопи-

сни рад може да буде до максимално пет куцаних страна и пожељно је да фонт слова буде Times New Roman, величина слова 12. Уколико се рад пише руком, важно је да слова буду читка и штампана. Аутор/ка може послати само један путописни рад. Услов је и да аутор исти рад није слао већ на неки од ранијих конкурса. Обавезно на крају рада написати податке о аутору/ки: име и презиме, датум рођења, занимање у активном периоду живота, адресу становања, телефон фиксни и/или мобилни, имејл адресу (уколико је аутор/ка има).

Сад већ традиционално, награђени и посебно похваљени путописни радови ће бити објављени у штампаној публикацији,

на порталу Penzin.rs и интернет страници Amity-ја. Из тог разлога је неопходно, напомињу организатори, да учесници конкурса на крају путописног рада назначе да ли су сагласни да се, уколико уђе у избор, њихов рад и објави.

За ауторе најбољих путописних радова у свих пет категорија и њихове пријатеље, у току јуна или октобра ове године, биће организовано наградно путовање по Србији. Сви учесници конкурса ће бити позвани на књижевна дружења која ће бити организована током јуна у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу, на којима ће се представити аутори путописних радова.

Организатори истичу да се овом иницијативом допринеси промоцији активног, здравог, достојанственог и креативног старења у Србији.

Подсећамо да је „Драганова награда” традиционални годишњи конкурс афирмативног карактера за путописе старијих, који се спроводи у знак сећања на Драгана Куку. Циљ је и да се створи простор за размену искустава, знања, лепота и изазова старења и мудрости аутора који имају 60 и више година.

М. Симовић-Максимовић

ПОКРЕТ ТРЕЋЕГ ДОБА СРБИЈЕ

Предновогодишње дружење

Да је дружење кључно за добру радну атмосферу знају искусно руководство и чланови Покрета трећег доба Србије, који су у жељи да се успешна и активна 2023. приведе крају у лепој атмосфери али и мотивише на нове акције, 27. децембра у Клубу Покрета трећег доба Србије, на Новом Београду, уприличили заједничко окупљање. Овај сусрет чланова из више градова Србије организовали су клубови ПТДС: Клуб сликара и иконописаца, Књижевни клуб, Клуб спорта и рекреације, као и ветерана акцијаша и еколога, а веселој атмосфери допринела је и жива музика – изузетан наступ групе „Похорски ђердани”.

Коктелу и уметничком програму присуствовали су пред-

Сусрет у пријатној атмосфери, Драгана Калиновић прва слева

седница Покрета мр Драгана Калиновић, председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић, потпредседник ПТДС Александар Аврамовић, и председник Извршног одбора Покрета проф. др Момчило

Талијан, као и председници и чланови клубова, пријатељи и гости.

Драгана Калиновић и Андреја Савић упутили су свима лепе жеље за успешну наредну годину, а председник огранка „Дор-

Андреја Савић и Момчило Талијан

ћолијада” Покрета трећег доба Београда, Душан Максимовић, поводом деценије постојања ове манифестације уручио је проф. др Момчилу Талијану статуету „Дорћолијаде” за вишегодишњу сарадњу и подршку у реализацији бројних међугенерациских пројеката.

Учесници скупа предложили су да наредна година отпочне окупљањем на дан Светог Саве у истом простору у још већем броју.

М. Ј.

Музеј ћирилице на месту школе

У Бајинобаштанском селу Рача у току је реконструкција некадашње школе, а преуређено здање полако добија своју коначну верзију и на путу је да постане јединствени објекат у региону чија ће намена бити додатно очување српског националног писма.

Наиме, надамак два за нашу културу значајна манастира – Раче, у коме је радила чувена преписивачка школа а за време другог светског рата чувано Мирослављево јеванђеље, и манастира Рујан, колевке прве штампане књиге – на школи без ђака, после неколико месеци рада, освануо је натпис Музеј ћирилице. Пројекат на изградњи музеја започет је у августу 2023, а прва фаза која подразумева грађевинске радове од подова, преко фасаде до замене крова и столарије на старом објекту, замену водоводне, канализационе и електроинсталације, је завршена. Уведено је грејање, набављена опрема за дојаву и заштиту од пожара, припремљена је пројектна документација и прибављене су дозволе. Заговорници идеје и извођачи радова не воде трку

с временом, али вредно и плански раде па све иде сигурним током.

– Не дајемо себи рокове јер нам брзина није приоритет. Више нам је стало да све буде репрезентативно и да целина буде онаква како смо замислили. За сада је завршена комплетна реконструкција и добили смо простор погодан за музеј. Полако идемо према сталној музејској поставци – каже Сениша Спасојевић, вођа пројектног тима овог комплекса, и додаје да су у плану и изградња

амфитеатра, летње позорнице, тематског парка са инфо-таблама и набавка опреме.

Како је идеја за изградњу музеја заснована на познатој историји манастира Рача и преписивачкој школи, део поставке биће посвећен томе. Због великог значаја школе на савремену српску писменост у овом простору ће бити представљен и историјски приказ српске писмености.

– Биће наравно и приче о забранама са којима се ћирилица током историје сусретала,

о развоју писму и променама кроз које је пролазила. Идеја је да се одвијају и радионице и нешто што није уско везано за музеј, већ да се на неки начин актуелизује прича о изузетно малом коришћењу нашег писма – наводи наш саговорник, иначе оснивач манифестације „Ћирилична баштина“.

План је и да поставка буде окренута и најмлађима и генерацијама које долазе, као и да се нове технологије искористе и учине да поставка буде занимљивија и окренута и ка туристима.

– Циљ је да то не буде класичан музеј већ да буде примамљив и за туристе. Туризам није приоритетан, али јесте додатни плус – објашњава Сениша Спасојевић.

Радове на изградњи музеја у највећој мери финансирао је Министарство културе кроз програм „Градови у фокусу 2023“, којим је општини Бајина Башта за пројекат „Дом ћирилице“ опредељено 17 милиона динара, док је локална самоуправа обезбедила средства за припремне радове и израду пројектне документације.

Марија Симовић-Максимовић

БОЖИЋ БАТА ПОСЛЕ 80 ГОДИНА ПОНОВО У БАЉЕВЦУ

Повратак обичаја деци на радост

Захваљујући добротности и племениности Милорада Јевремовића, наследника баљевачке ромске породице која већ неколико деценија живи у Бечу, и истраживачком тиму Етно уметничког клуба „Черешки“, овог јануара у Баљевцу на Ибру обновљен је још један обичај из културног наслеђа овог краја. Према традицији, све до Другог светског рата обичај да Божић Бата дарује децу спроводио се у свим местима старе Студенице и у читавој области средњег тока Ибра. Према казивању старијих људи и неким антрополографским записима, у ноћи између Бадње вечери и Божића уместо Деда Мраза деци је доносио поклоне Божић Бата. У тој улози обично би се нашла нека старија особа или дете старијег узраста. Та особа би

Поклони за малишане донација дародавца из Беча

обукла народну ношњу од врानог сукна, са прслуком и гуњом, и шубаром или шајкачом на глави, а опанцима на ногама.

Ове године деца Баљевца и околине, окупљена у Школи фолклора и Плесном

студију „Черешки“, у божићној атмосфери и уз пригодан програм, дочекала су Божић Бату који им је поделио пакетиће. Могло би се рећи да се у Баљевцу чекало 80 година да се овај обичај обнови и да Божић Бата, захваљујући дародавцу Милораду Јевремовићу, замени „уморног Деда Мраза“.

Улогу обновљеног божићног Бате успешно је одиграо Андреја Дугалић, одличан ученик осмог разреда ОШ „Јосиф Панчић“ из Баљевца. Природно талентован за беседништво Андреја је поздравио своје другаре, а онда је из коструте торбе, израђене од козије длаке, свој деци поделио лепе и богате пакетиће који су с њим стигли чак из Беча.

Миле Јаснић

ЛЕСКОВАЧКИ МАЛИШАНИ УЖИВАЛИ У ЛЕПОМ ОБИЧАЈУ

Бајкери довели највећу чесницу

Током поподнева 6. јануара, на палтоу испред Лесковачког културног центра, месту познатом као Широка чаршија, свечано је по шести пут поломљена и подељена деци, како Лесковчани тврде, највећа божићна чесница у Србији. Чесницу су обезбедили и допремили посебним возилом бајкери, чланови Мото клуба Лесковац.

У присуству представника СПЦ из Црквене општине Лесковца и представника градске управе на челу са градоначелником др Гораном Цветановићем, девојчице чланице лесковачког културно-уметничког друштва пажљиво су ломиле чесницу тешку више десетина килограма и делиле је малишанима који су се тискали уз штанд у присуству својих родитеља, бака и дека.

У чесницу су уметнути велики златник и четири сребрњака а према старом локал-

ном предању, онај у чијем комаду хлеба буде златник, биће лучоноша среће у својој фамилији. Та дивна улога припала је ове године

осмогодишњем Павлу Здравковићу, ученику основне школе, који је извукао златник из свог парчета чеснице. Срећни добитници великих сребрњака су такође деца од којих најмлађе има три а најстарије 11 година.

Свечано ломљење чеснице на тргу испред Културног центра по шести пут је организовала Туристичка организација града Лесковца, уз пригодан забавни програм који су извели млади чланови КУД „Леминд“.

Према речима директора Туристичке организације Лесковца, Небојше Коцића, ова установа, захваљујући бројним пријатељима и сарадницима, сваке године обезбеђује велику чесницу са вредним новчићима, а њихову вредност, као и тежину чеснице, сваки пут повећавају на радост бројних малишана из лесковачког краја.

Тома Стевановић

ЈАНУАР У СВРЉИГУ ПРЕПУН ДЕШАВАЊА

И традиција и забава

Новогодишње и божићне празнике већина Сврљижана провела је са најближима и пријатељима, у кругу породице и ресторанима. Почетком јануара настављен је Божићни фестивал, организована прослава Бадње вечери и Божића у Сврљигу и селима тог краја. На Крстовдан је одржана Пихтијада, а на Богојављење пливало се за часни крст.

У цркви Свети цар Константин и царица Јелена на Бадње вече и Божић било је весело, у духу традиције и са пуно љубави. Присутним верницима и посетиоцима празнике су честитали Мирослав Марковић, председник општине Сврљиг, Милија Милетић, народни посланик и

домаћин Бадње вечери, Марко Миладиновић. Деци је Божић Бата даривао пакетиће. Срећни добитник златника из чеснице била је Анета Ђорђевић Николијевић. За све вернике и посетиоце, уз трубаче, обезбеђено је кувано вино, ракија, чај и друга послужења.

У градском парку је, на Крстовдан, одржана Пихтијада са 14 екипа, најбројнија до сада. Према оцени жирија, овогодишњи победници су „Молери“, друга је екипа „Горска вила“ и на трећем месту такмичари „Сварога“. Штанд Актива жена Сврљиг проглашен је за најлепши, а за највеселији штанд „Сас кума“. Све победничке екипе су из

Житељи Сврљига су у великом броју испратили све манифестације

Сврљига и уручене су им награде и пехари.

И ове године пливало се за часни крст. На Сврљишком Тимоку, у конкуренцији 11 такмичара, први је до циља стигао Петар Васић из Сврљига који је добио сребрни ланац и крст. На пливалишту су служене пихтије и белмуж.

Сва средства која су прикупљена током Божићног фестивала, у износу од око 210 хиљада динара, усмерена су у хуманитарне сврхе. Било је пуно дешавања, за свакога по нешто, а организатор је био Центар за туризам, културу и спорт Сврљиг, под покровитељством општине Сврљиг.

С. Ђорђевић

Ношње из прохујалих времена

Под називом „Коракком предака“, у Галерији Народног универзитета у Врању, од 11. до 15. децембра одржана је изложба женских и мушких народних ношњи, ћилима и накита јужне и југоисточне Србије из 19. и 20. века. Публици су изложбу старих рукотворина уприличили дугогодишњи пријатељи, заљубљеници у народно стваралаштво и сакупљачи вредног културног блага, Милан Ристић из Сврљига и Бојан Ристић из Врања. Народне ношње и друге антологијске рукотворине из Сврљига, Беле Паланке, Димитровграда, Пирота, Ниша и Лесковца годинама је сакупљао Сврљижанин Милан Ристић. Ношње јужно од Лесковца сакупио је и на изложби представио осведо-

Рубан ћилим са четири цвета стар 80 година

Ношње део културног блага једног народа

чени чувар културе и традиције југа Србије Бојан Ристић из Врања. Након Врања изложбу ће видети и љубитељи традиције и старина у другим градовима широм Србије.

– Пчињски округ има пет различитих етнолошки подељених области. Свака од њих има неколико варијанти ношње у женској и мушкој форми. Плус стари и нови тип. Човек лако може да се збунује када треба да одреди који комад чему припада. Ношње заиста представљају

Гравирани метални појас за ношњу

право народно културно благо једног народа а многи тога нису свесни. Стога није случајно што допуштају да ношње у њиховим витринама униште мољци! Неке од ових ношњи су веома

ретке и нема их у музејским поставкама. Колекција ношњи старог и новог типа из 19. и 20. века односи се искључиво на Пчињски округ – рекао је Бојан Ристић.

Међу изложеним ношњама Милан Ристић из Сврљига смејстио је и ћилим стар 80 година, који је његова баба добила у мираз. Реч је о рубан ћилиму са четири цвета, који се користио за намештање брачног и кревета за самце. Млади инжењер модног дизајна Милан Ристић годинама прикупља, чува и ручно израђује делове народне ношње овог краја из најстаријих времена. Овај чувар традиције и културне баштине има

колекцију од преко две хиљаде одевних и украсних предмета.

Млади сврљишки колекционар чува од заборава сукње, јелеке, кецеље, тканице, мараме, шајкаче, шубаре, антерије, пртене кошуље, чарапе, опанке и чакшире из 19. и 20. века. У колекцији великог поштоваоца и чувара фолклора и народне традиције највреднији су зубун, невестина капа и појас, а најдража му је женска капа из 19. века, коју су невесте носиле на дан свадбе па све док не роде дете. Тако уместо абаџија инжењер Милан Ристић израђује ношње сврљишког краја, које су се мењале кроз векове.

Веселин Пешић

ТРСТЕНИК

Троје најсрећнијих

На платоу испред општине Трстеник и ове године, 7. јануара, организовано је ломљење божићне чеснице. У чесници су била уметнута три златника које је обезбедила локална самоуправа. Општина Трстеник је, заједно са Саборним храмом Свете Тројице, била и организатор јавног ломљења чеснице, које је први пут на истом месту уприличено прошле године.

Највише среће да пронађу златнике

имали су дечак Андреј Васић, новинарка РТВ Трстеник Сања Станојевић и Марко Ристић из Ниша.

Божићну чесницу са више од 100 делова припремила је трстеничка пекара „Мата“. Током освећења чеснице молитву за благодет, милост и мир Божји прочитао је старшина храма Свете Тројице Миролуб Симеуновић.

Д. Ивановић

ЕМПАТИЈА И УТИЦАЈ МЕДИЈА

Да ли смо више повезани а више отуђени

Способност разумевања туђих осећања и мисли, уживљавања у туђе емоције, односно емпатија, по многим спада у сам врх најважнијих људских карактеристика.

Емпатија се најчешће дефинише кроз две компоненте – когнитивну и афективну. Когнитивна подразумева способност заузимања туђе перспективе, разумевања ситуације у којој се налази друга особа и њеног значења, док је афективна компонента емпатије усмерена на емоције и односи се на способност да осетимо оно што друга особа осећа.

С једне стране, емпатија је биолошки утемељена, а са друге она представља и социјалну вештину на чији развој утиче друштво. Имајући у виду значајне промене у друштвеном понашању, начинима комуникације и социјалним контактима у последњим деценијама, истраживачи добијају прве обресе утицаја ових промена на емпатију.

Једно од најопсежнијих истраживања на тему емпатије, које су спровели истраживачи са Универзитета у Мичигену (САД), а које је обухватило скоро 14.000 студената у распону од 30 година, сугерише да је емпатија у опадању. Истраживачи су комбиновали резултате 72 различите студије америчких студената спроведених између 1979. и 2009. године, и највећи пад емпатије откривен је након 2000. године. Како је приликом презентовања резултата ове студије рекла Сара Конрат, која је са сарадницима спровела ово истраживање, тадашња деца са факултета имала су око 40 одсто мање емпатије у односу на своје колеге од пре 20 или 30 година, односно с почетка деведесетих и осамдесетих година, мерено стандардним тестовима ове особине личности.

У поређењу са претходним генерацијама, студенти с краја двехиљадитих су се мање слагали са изјавама попут „Понекад покушавам да боље разумем своје пријатеље тако што замисљам како ствари изгледају из њихове перспективе” и „Често имам нежна, забринута осећања према људима мање срећним од мене”.

У повезаној, али одвојеној анализи, Конрат је открила да испитаници виде промене у љубазности и услужности других људи у сличном временском периоду.

Као један од фактора који би могао утицати на опадање емпатије, истраживачи су видели пораст изложености медијима током овог временског периода. Према објашњењима истраживача, изложеност информацијама је драстично већа него што је то био случај у старијим генерацијама. Што се тиче медијског садржаја, новије генерације студената одрасле су уз видео игрице, а све више истраживања открива да изложеност насилним медијима умртвљује људе на бол других. Такође наводе да пораст друштвених медија може играти улогу у паду емпатије, односно да би лакоћа поседовања „пријатеља” на мрежи могла да повећа вероватноћу да се људи једноставно искључе када не желе да реагују на проблеме других, што је понашање које би се могло пренети и ван друштвених мрежа.

Током истог периода, према истраживању Џин М. Твенц, професорке психологије са Државног универзитета у Сан Дијегу, нарцизам студената који су сами пријавили био је у порасту.

Читање књига је последњих деценија у великом опадању, што се такође може повезати са ером интернета и друштвених

медија, а поједине студије показују да људи који мање читају белетристику пријављују да су мање емпатични.

Занимљиво је да се генерација рођена између средине деведесетих и раних 2010-их, прва генерација која је рођена и одраста у време интернета, често назива и Генерација И, управо због интернета.

Иако наведена истраживања нису могла прецизно одредити изворе пада емпатије, те остаје на будућим истраживачима да се тиме циљано позабаве, изнете претпоставке истраживача се прилично уклапају у друштвени контекст и карактеристичне промене у протеклим деценијама.

Ипак, има истраживања која кажу да није све тако црно и сугеришу да употреба друштвених медија може бити корисна за психосоцијални развој адолесцената, укључујући и развој емпатије. Резултати студије из 2016. године, у којој је учествовало више од 900 холандских адолесцената узраста од 10 до 14 година, током годину дана, показали су да је употреба друштвених

медија повезана са повећањем когнитивне и афективне емпатије током времена, односно да је побољшала способност адолесцената да разумеју и да деле осећања својих вршњака. Истраживачи свакако наглашавају да би будућа истраживања требало да испитају више аспеката коришћења друштвених мрежа, као и да обухвате људе различитих старосних доби, како би закључци могли да буду снажније утемељени.

Свака цивилизацијска промена и напредак, поред позитивних, готово по правилу носи и негативне ефекте. Сама чињеница да се на емпатију може утицати спољашњим факторима улива наду да се она може и побољшати, да људи могу постати емпатичнији уколико се друштво на прави начин ка томе усмери, од чега би будуће генерације могле имати само добробити. Поред тог глобалног аспекта, у случају сваког од нас увек има простора за побољшање, па тако и за развој сопствене емпатичности. За почетак, хајде да пробамо да пажљивије слушамо једни друге.

Весна Кадих Станковић

Старење са милошћу

Добра и свакако не нова вест је да широм света живимо дуже: „старење становништва је без преседана, без паралеле у људској историји, а двадесет први век ће бити сведок још бржег старења него што је то био случај у прошлом веку,” евидентирала је недавно фактичко стање и Светска здравствена организација (СЗО). За већину то значи економски продуктивније време, више времена за дружење са породицом и пријатељима, за живљење у свему.

Та сјајна прилика садржи међутим и изазов који рефлектује већу потрошњу за негу и здравствену заштиту, средства потребна за пензије, али и идеје о томе шта дужи живот значи за појединца који треба да настави да учествује у заједници на начине до сада неуобичајене и неочекиване.

Са старошћу наше потребе, не само здравствене, постају сложеније, као и притисак на систем социјалне подршке. Многи решење виде у томе да старији буду у заједници са потомцима због емоционалне подршке, а негде и због схватања да млађи чланови породице треба да „врате дуг” уместо да заузети својим каријерама, одгајањем деце и властитим потребама старе родитеље одводе у институције. У том смислу за „најегоистичније” проглашени су потомци у Америци и Европи, за разлику од азијске и афричке културе где је

међугенерациски живот неопходна норма.

Овакви стереотипи су наравно нетачни и плод су генерализација пошто се у скоро читавом свету данас дешава нешто једнако важно као и културне разлике: промена породичне структуре променила је и одговорности за негу, позивајући на прилагодљивија решења када је реч о бризи за старије. Другим речима, смањење традиционалних система подршке проширене породице доводи до већег ослањања на све шире услуге професионалне неге.

Како би, дакле, онда могла изгледати брига о старијима у будућности? У Сједињеним Државама, које имају мноштво одличних (и скупих) врста стамбених заједница дизајнираних да удовоље свим животним потребама старијих, највећи број њих ипак одлучује да остане у својим домовима чак и ако живе сами. Према истраживању Америчког удружења пензио-

нера ААРП, које има више од 40 милиона чланова (а часопис и билтен које шаље члановима су две најтиражније публикације у САД), око 90 одсто старијих особа жели да остане у својим домовима, а већина (82 процента) бира ту опцију и у случају кад им је потребна свакодневна помоћ или стална здравствена заштита. У томе се већ увелико ослањају на најсавременије технологије које ће по свему судећи револуционисати начин на који подржавамо старију популацију.

И у развијеним земљама Западне Европе, значи у срединама где је културолошки прихваћено и где се деци „не суди” зато што имају родитеље у установама за старије, већина старијих жели да остане у свом дому колико год је то могуће. Приметно је, међутим, да и перцепција старијих значајно еволуира па се они који могу да приуште домове или заједнице за старије све чешће одлучују и за ту варијанту. Некима се свиђа аутономност заједнице, неки не желе да живе са децом или немају породицу, или им је потребна специјализована нега коју породица не може да пружи. У Британији су све популарнији домови за старије на селу (врло удобни, па и луксузни) који нуде бројне предности за физичко и ментално здравље корисника.

Глобализацијом свега па и старења облици организоване неге дизајниране према потребама старијих, одавно су пре-

шли границе и култура и континентална. Кина, која ће до 2050. имати више старијих од 65 година него што износи укупно становништво Сједињених Држава, од 2009. године агресивно ради на развоју индустрије за старију животну доб. У Индији је ситуација још сложенија него у Кини: док ће укупна популација Индије порастати за 40 одсто између 2006. и 2050, популација старијих од 60 година за то време повећаће се за 270 процената, што у реалном смислу значи више од 300 милиона старијих до 2050. године. Због тога пионирски модели кућне али и организоване здравствене неге „експлодирају” широм Индије надмашујући нивоом софистицираности модела и врстом технологије за подршку у кући чак и сличне напоре у Кини.

Тренд прати и Бразил за кога СЗО предвиђа да ће до 2025. имати шесту најмногљуднију старију популацију на свету. Ова земља има своје иноваторе у нези старијих, који у гринфилд пројектима управљају хиљадама некретнина са објектима за помоћ и живот старијих. На сличан начин се развијају сектори неге у Хонг Конгу, Сингапуру, чак и у традиционалној Малезији у којој би старија популација могла имати негативан поглед на домове за пензионере. Пројекти за старије у овој земљи, или на Тајланду и Филипинима, изразит су пример да старење брзо постаје глобализована понуда услуга и производа.

Који год пример да одаберемо, извесно је да је брига о старијима спремна за трансформацију. У ери у којој паметна технологија дотиче скоро сваки аспект наших живота, њена интеграција у бригу о старијима је природан напредак који проширује домет пружалаца неге. Уместо страха од будућности, ваља увек имати на уму да је сврха и потенцијал тог напретка побољшан живот старијих и лакше и удобније зреле године.

М. Јовановић

ПРВА КОНФЕРЕНЦИЈА КЛУБА ПЕНЗИОНЕРА „ЖЕЛВОЗ” ИЗ СМЕДЕРЕВА

Успешан почетак

Клуб пензионера „Желвоз”, основан у јануару 2023. у Смедереву, успешно је пребродило прву годину и тренутно има 70 активних чланова који су били укључени, у разним областима, у реализацију плана активности. На првој редовној конференцији Клуба, одржаној 23. децембра, анализирани су резултати за 2023. годину, које је презентовао секретар Клуба Владимир Павловић, затим Финансијски извештај за 2023, а донет је и план рада за 2024. годину. Извршене су неопходне кадровске промене у управи и уручене захвалнице заслужним члановима и пријатељима Клуба.

Овај клуб пензионера карактерише богатство разних про-

фесија, струка и занимања, а ту су и афирмисани високи руководиоци привредних организација Смедерева, који су носиоци високих друштвених признања. Анализирајући активност чланова управе у прошлој години, оцењено је да четири члана треба ослободити дужности због превелике заузетости другим обавезама, и на њихово место изабрати нове. Новоизабрани чланови су Љиљана Терентић, Живан Станисављевић, Новица Стојановић и Бранко Панић. Истовремено, уведено је још једно место заменика председника Клуба, на које је једногласно изабрана Љиљана Терентић.

Захвалнице Клуба добили су: Бранче Стојановић, потпред-

седник Скупштине града Смедерева и пријатељ Клуба, као и чланови академик Живослав Адамовић, писац Мирослава Цветковић, Слободанка Павловић, Милован Миладиновић, најстарији члан, и Ранко Вишекрунић, члан управе Клуба. Истовремено, неколико чланова почастовано је доделом Златне плакете друштва инжењера и техничара Смедерева за постигнуте резултате у развоју привреде и друштва: Зоран Рајић, Слободан Милетић, Владимир Павловић, Ранко Вишекрунић и Милан Вила.

Председник Клуба Слободан Милетић посебно је захвалио председнику МЗ Славија на уступљеном простору за одр-

Зоран Рајић уручује захвалницу Бранчету Стојановићу

жавање конференције, као и редакцији листа Глас осигураника на коректној сарадњи и праћењу рада Клуба.

Клуб пензионера „Желвоз” ће, како је истакнуто, и у 2024. наставити вредно да остварује план активности који је донет на конференцији. **П. В.**

ЛУБИЛЕЈ КЛУБА ПРИЈАТЕЉА СТАРИХ У ЛЕСКОВЦУ

Шире радост и весеље

Лесковачки Клуб пријатеља трећег доба основан је пре 15 година при градском Удружењу пензионера са намером да старијој популацији учини веселијим и садржајнијим време које проведу ван куће и породице.

Група ентузијаста окупљених око Мирославе Добреновић, својевремено успешне банкарке,

данас председнице Клуба, и Весне Ђорђевић, уметничког руководиоца КУД „Пензионер”, за протеклу деценију и по успешног представљања свога града и државе наступили су у више градова земаља насталих на простору бивше СФРЈ, али и Бугарске и Грчке. На крају 2023, у последњој седмици децембра, они су у поподневном музичко-сценском матинеу први својој старијој генерацији, али и свим Лесковчанима, пожелели срећну Нову 2024. годину. Приредбу је пред бројним гостима из Јабланичког управног округа, као и других округа са југа Србије, бираним речима отворио Драган Динић, председник Удружења пензионера града Лесковца.

На крају прелепе манифестације сви учесници и већина гостију у великој сали Дома пензионера у Лесковцу заиграли су заједничко коло, Лесковачку четворку, са много жара и осмеха на лицима баш као некада када су били млади.

Т. Стевановић

Први Лесковчанима пожелели срећну Нову годину

ДРУГИ СВЕТОСАВСКИ ШАХОВСКИ ТУРНИР У ГРАЧАНИЦИ

Победник Слободан Максимовић

У организацији општинске организације пензионера у Грачаници је одржан Други светосавски турнир у шаху. Ове године турнир је окупио 24 шахисте из централног дела јужне српске покрајине, Косовског поморавља и Сириничке жупе. Играло се по швајцарском систему у седам кола, а други пут заредом најбољи је био Слободан Максимовић из Словиња код Липљана. Он је остварио шест победа а поред дипломе и златне медаље освојио је и новчану награду од 12.000 динара. Добро познавање древне игре показали су и другопласирани Сретен Недељковић из Бадовца и трећи Миодраг Микић из Грачанице којима су припале новчане награде од седам и пет хиљада динара.

Други шаховски турнир уврштен је у годишњи програм спортско-рекреативних активности УП Грачанице, које окупља око 1.500 чланова. Организација турнира добар је показатељ да ће ово окупљање најбољих шахиста међу косметским пензионерима прерасти у традицију, те да се овој области поклања значајна пажња. Подсећамо да је општинско удружење пензионера домаћин и организатор покрајинске Олимпијаде здравља, спорта и културе трећег доба која ће се ове године по трећи пут заредом одржати у Грачаници.

За други светосавски шаховски турнир у Грачаници владало је огромно интересовање: пријављено је око четрдесет пензионера, али је због просторних и техничких могућности број учесника сведен на 24. Организацију турнира својим гарнитурима и суђењем помогао је Шаховски клуб „Видовдан”. Сви активни, као и остали учесници и организатори турнира нису крили задовољство због овог окупљања, а своје дружење пензионери Грачанице, Ранилуга, Новог Брда и Штрпца наставили су и после турнира уз послужење и забаву. **В. Стојковић**

Осипа се чланство, мање активности

Као и чланови неких других удружења пензионера, и најстарији Убљани имали су ове зиме проблеме са дистрибуцијом угља. Излаз су пронашли са друге стране Дрине, у Републици Српској. Председник Удружења пензионера општине Уб, Тихомир Цонић, наводи да су се нашли у тешкоћама.

– Окренули смо се угљенокопима у Републици Српској, тачније рудницима у Угљевику и Станарима. Угаљ је знатно скупљи у односу на колубарски лигнит, тако да смо продали само 120 тона, односно промет је умањен десет пута. Пословање нам је знатно отежано, не могу ни редовни трошкови да се покрију. Закуп од локала је недовољан и уколико нам у сусрет не изађе локална самоуправа, бићемо у још тежој ситуацији – каже Цонић.

Посредством Републичког фонда ПИО за хуманитарне пакете за пензионере са нај-

Са једног од излета у прошлој години

нижим пензијама одређено је 350.000 динара. За наведени износ подељена су 273 пакета исте појединачне вредности. Такође, захваљујући Фонду ПИО прошле године је 65 пензионера из ове општине ишло

на бесплатни опоравак у бање, а до 25. јануара трајао је упис заинтересованих за бесплатно коришћење бањских капацитета у текућој години. У 2023. Удружење је организовало, уз помоћ аутобуских превозника

са Уба, десетак излета до Пожаревца, Крагујевца, Љубовије, Фрушке горе и других дестинација.

– Оснивањем Удружења „Треће доба“ на Убу дошло је до одлива чланства. Од 550 чланова, колико је било на списку, број је спао на 364 пензионера. Ако се зна да у општини живи око четири хиљаде пензионера, то је мање од десет одсто. Значајно су смањене активности, дружења, одласци на излете и други облици деловања. Завладала је апатија, незаинтересованост, тако да у току дана тек понеко сврати. Обратили смо се убским привредницима, али је изостала помоћ, као и од ментора. Обустављено је и давање позајмица, јер нисмо платежно способни како би се задужили код банке. Налазимо се у веома деликатној ситуацији и једва преживљавамо – резигнирано наводи први човек убских пензионера, Тихомир Цонић.

Милан Ашковић

У НОВУ ГОДИНУ СА ПИРОТСКИМ ПЕНЗИОНЕРИМА

Дочек за памћење

Песмом и игром, раздрагано у вишечасовним дружењу, како умеју и знају само чланови Градске организације Пирота, 130 пензионерки и пензионера, у хотелу „Дијана“ крај Пирота, испратило је стару и дочекало Нову 2024. годину.

Били су то тренуци када се занемаре реума, ишијас и године. Одјекивале су српске песме, босанске севдалинке, али се чула и песма Македонско девојче. Враћали се песмом у прошлост, у млађе дане, пребирали мислима и сећањима о некадашњим дочецима Нове године, занемарујући притом седамдесету, осамдесету или неку још годину старости. Заиграо се моравац и чачанско, али и самба, румба, танго.

Веселили су се пензионерке и пензионери до зоре, уз чашицу ракије, вина и богату трпезу, а после пола ноћи зазвонише и мобилни телефони. Честитали су им Нову

годину њихови најдражи, унук, унук, кћерке, снајке, синови. Телефони су стално зујали као рој пчела у кошници. А ево шта су рекли чланови пиротског ГОП-а и гости о утисцима са дочека.

– Годинама живим у туђини, у Немачкој, а верујте ми сваку Нову годину дочекујем у родном Пироту са родбином и пријатељима. И ове године ето са пензионеркама и пензионерима мојим суграђанима. Заиста је прелепо. Организација беспрекорна, амбијент изванредан, а дружење, то само могу пензионерке – рекла нам је Лидија Томановић.

Сличне утиске има и Љиљана Ђорђевић.

– Ово је заиста за памћење и незаборав. Дочек Нове 2024. године неће никада да избледи у мом сећању. Заиста је предивно. Веселили се и ћаскали, на неки начин резимирали смо све досадашње дочеке. По

Веселе и распеване чланице ГОП Пирот

мени, ова Нова година је најлепше дочекала – казала нам је Љиљана.

Речи хвале имају и Мира Минчић, Драгица Николић, Зоран Цолић, Светислав Ђирић који је укњижио 87. годину живота, као и две године млађа Олгица Петковић.

Заувек ће им, кажу, остати у сећању та највеселија ноћ и дочек Нове 2024, док се притом радо сећају и многих минулих нових година.

Стево Панакијевски

БАЈИНА БАШТА

Пензионери славили српску Нову годину

Удружење пензионера Бајина Башта традиционално организује дочек српске Нове године. Тако је било и овог 13. јануара. У великој сали Томекс окупило се 305 припадника трећег доба из Бајине Баште, Ужица, Ариља, Зворника, Власенице, Милића и Братунца. Са њима су били и представници Удружења бораца и ратних ветерана из Бајине Баште. Честитку за наредну годину учесницима дочека упутио је председник Удружења пензионера Бајина Башта, Недељко Ракић.

Уз песму, игру, вечеру и пиће славље је трајало до иза поноћи. Међу тридесетак Ужичана био је и познати спортски радник Ђорђе Бралушић.

– Волим да дођем на дружења која организују наше колеге из Бајине Баште. Они то раде врхунски па је забава сваки пут за чисту десетку. Играли смо, певали, плесали, веселили се, што се каже, у пуном капацитету – истакао је Бралушић. **М. А.**

ВЕЛИКА ПЛАНА

Славили уз песму и игру

Чланови Удружења пензионера општине Велика Плана уз музику и игру дочекали су православну Нову годину. Поред пензионера овог удружења на дружење су дошле и колеге из Смедеревске Паланке и Лапова. Исте вечери обележен је и 67. рођендан пензионерке Љубинке Маслаћ.

На дочеку православне Нове године председник Удружења Миодраг Милосављевић пожелео је свим пензионерима добро здравље, срећу и у фебруару пензију већу.

Развила се дуга пензионерска прича пуна шала и веселја. Утисци су врло повољни и већ се размишља о новим дружењима која су у програму – прослави виноградарске славе Свети Трифун, Светог Валентина (Дан заљубљених) и изложби Актива жена за 8. март. **М. М.**

ВРАЊЕ

Новинарску архиву поклонио библиотеци

Пензионисани новинар и уредник из Врања Радоман Ирић (на слици десно) поклонио је Јавној библиотеци „Бора Станковић“ у овом граду део свог годинама сакупљаног фонда журналистичке архиве, документације, периодике и књига.

Грађа садржи комплете новина, часописа, фотографије, више од 1.000 исечака о Врању. Реч је о раритетној и вредној периодичној и документационој грађи која представља сегмент културне, научне и уметничке делатности Врања и део историје овог града. Дародавац Радоман Ирић рекао је да је стрпљиво стварао новинарску документацију по методологији свог професора новинарства Сергеја Лукача.

Ирић ће библиотеци у Врању поклонити три пакета архиве која садржи 2.625 примерака новина, 83 журналистичка документа, 25 књига из теорије, праксе и технике новинарства, 405 књига везаних за новинарство, као и 70 монографија и каталога.

Директор библиотеке „Бора Станковић“ у Врању, Зоран Најдић, изјавио је да је Радоман Ирић као дугогодишњи новинар вредно истраживао, прикупао и архивирао документациони материјал који се односи на локалну издавачку продукцију.

– Поклоњена грађа представља велико информационо богатство и најбољи је хроничар збивања, људи и времена једног града – истакао је Најдић. **В. П.**

АЛИБУНАР

Божић традиционално обележен

Јутарњом литургијом, ломљењем чеснице и читањем посланице патријарха српског Порфирија у свечано украшеним храмовима Српске православне цркве у општини Алибунар, као и освештењем и паљењем бадњака и ватрометом 7. јануара, традиционално је обележен Божић.

Изузетно свечано било је у црквама у Банатском Карловцу, Владимировцу, Иланци, Добрици, Новом Козјаку, Девојачком Бунару и Алибунару где је Божићну литургију уз милозвучне гласове црквеног градског хора „Света три јерарха“ служио јереј Драган Врховац. **Ф. К.**

ТРСТЕНИК

Незаборавно пензионерско дружење

Општинска организација пензионера у Трстенику изузетним дружењем, уз музику и добар мени у реномираном ресторани, новогодишњом прославом је заокружила активности у 2023, а следи наравно наставак дружења и у овој години.

Пензионери су и овога пута уживали до касних вечерњих сати, играло се коло, певало, плесало, а све то захваљујући изузетној ангажованости и труду председнице Комисије за друштвени живот и путовања Општинске организације пензионера Трстеник, Милице Куч и чланице Комисије Радмиле Цветковић.

Поштованим пензионерима, наводи Милица Куч, најављена је и прослава поводом славе Свети Сава јер се челници Удружења труде да улепшају живот људима трећег доба. Зато након тога следе и нова дружења, путовања, излети. **Д. И.**

БОЈНИК

Ускоро у реновираном простору

Реновирање Клуба пензионера у Бојнику приводи се крају. У адаптацију овог простора уложено је 3,3 милиона динара из буџета локалне самоуправе вароши са обала Пусте реке. Сви радови би требало да се заврше у року од 30 дана.

Удружење пензионера општине Бојник је веома активно, са неколико значајних манифестација као што је „Здрав дан“, где се посебна пажња поклања здравственом и социјалном збрињавању најстаријих становника ове општине. Удружење је основано пре 23 године и има око хиљаду активних чланова.

Посебну сарадњу ово удружење грађана из вароши Бојник има са лесковачким Удружењем пензионера као водећим по броју евидентираних чланова у Јабланичком округу.

– Реновирањем овог простора где се комплетно сређују водоводне, канализационе и електро инсталације, као и зидови и подови, створиће се идеалан кутак за дневни боравак и забаву наших најстаријих житеља – истакао је Драган Стојановић у име локалне самоуправе. **Т. С.**

ШАБАЦ

Мачвански ћилим у срцу Мачве

Реплика мачванског ћилима урађена у ткачкој радионици „Стари занати“ Градске организација инвалида рада и инвалидских пензионера Шабац, уручена је почетком јануара председнику општине Богатић Милану

Мирослава Савковић и Милан Дамњановић

Дамњановићу. Тако је прва реплика ћилима заправо и дошла у дом Мачве, где ће представљати део традиције нематеријалног културног наслеђа овог краја.

Ћилим је изаткан захваљујући разумевању и финансијској подршци Министарства културе, а налазиће се у поставци Музеја Мачве у селу Бадовинци. Реплика ћилима је и изаткана у Бадовинцима, вештим рукама ткаље Споменке Илијасевић.

Како истиче Мирослава Савковић, председница ГОИРИП Шабац, ово је и прилика да се дугогодишњој ткаљи Споменки, која је недавно преминула, захвале за допринос видљивости ткачке радионице „Стари занати“. Отишла је тихо, кажу, како је и живела, а иза себе оставила многе рукотворине које су сведоци непролазности и део културне нематеријалне баштине мачванског краја. **М. С.**

СВРЉИГ

Увек за песму и весеље

У Клубу Удружења пензионера Сврљиг већ по традицији један број чланова је песмом и музиком, уз сврљишке специјалитете, испратио стару 2023. годину.

То је увек прилика да се на тренутак забораве бриге и опусте са „колегама“. Жеље у новој години односе се на здравље и срећу најмилијих и свих грађана. Честитку са најлепшим жељама члановима, али и свим суграђанима, упутио је и Славиша Матејић, председник Удружења пензионера Сврљиг.

Сврљишки пензионери у свом клубу дочекали су и православу Нову годину. Дружења и песме никад довољно, а пензионери су учествовали и на другим манифестацијама у овом крају одржаним током јануара. **С. Ђ.**

ПЛИВАЊЕ ЗА ЧАСНИ КРСТ У КЛАДОВУ

Вера, одважност и част

Богојављење је хришћански празник којим се обележава успомена на Христово крштење на реци Јордан. Кладово већ 23 године обележава овај празник богојављенским пливањем које је реализовано у организацији Црквене општине Кладово и под покровитељством локалне самоуправе.

Литија предвођена Дејаном Пајићем, архијерејским намесником кључким и старешином храма Свети Ђорђе у Кладову, прошла је централном градском улицом до градске плаже. Поред пливача и бројних верника, у њој су били и представници локалне самоуправе на челу са председником општине Сашом Николићем, представници локалних јавних предузећа, чланови КУД „Полет“, припадници ватрогасне бригаде и многи други.

У моћној дунавској води надметало се 27 такмичара, међу њима и једна припадница лепшег пола Светлана Вуковић (56), рекордерка учешћа са двадесет једним пливањем. Светлана је била победник 2018. године.

Победник у Кладову Милан Томић

Иако је тих дана Кладово било под ниским температурама, на Богојављење се појавило сунце, што је орасположило и такмичаре и око 1.500 посетилаца који су их бодрили са Дунавског кеја. До часног крста први је стигао Милан Томић (26), студент из села Нови Сип. Други је био Младен Бондерић, а трећи Никола Стојановић, обоји-

ца из Кладова. Победник је освојио златни крст и икону, дар једне кладовске златаре.

У име локалне самоуправе као покровитеља такмичења, председник општине Саша Николић уручио је признање и новчане награде од петнаест, десет и пет хиљада динара за прво, друго и треће место. Награда од десет хиљада уручена је и Светлани Вуковић за њену вишегодишњу истрајност у овом витешком надметању.

У општини Кладово први пут пливало се за часни крст и у Брзој Паланци. За почетак десет пливача, а до часног крста први је допливао Андрија Јањић (22) из Брзе Паланке. Други је стигао Ивица Ђорђевић из неготинског села Радујевац, док је трећи био Никола Стаменковић из Брзе Паланке. Првопласирани је награђен златним крстом и новчаном наградом од 200 евра. Остали учесници су добили медаље. На брзопаланачкој плажи велики број мештана бодрио је такмичаре, а изражена је жеља да се манифестација настави и наредних година.

Урош Бановић

БОЖИЋ У МУЛТИЕТНИЧКОМ БУЈАНОВЦУ

Весело на Бадње вече

Председник мултиетничке општине Бујановац, Нагип Арифи, честитао је Божић свим житељима ове општине који су православне вероисповести.

– Свим православним грађанима наше општине честитам Бадње вече и Божић. Нека вам Бадње вече и Божић буду радосни и са пуно среће и слава – поручио је председник општине Нагип Арифи.

После литургије у цркви Светих апостола Петра и Павла бадњаке право-

славних верника осветљао је владика врањски Пахомије. Председник Месне заједнице Бујановац, Аца Вељковић, поставио је 5. јануара у центру ове вароши храстово бадње дрво. Уз трубаче, песму, игру, грејану ракију и ломљење велике божићне чеснице са златницима православни Бујановчани су на градском тргу традиционално обележили Бадње вече и један од највећих хришћанских празника.

В. П.

НИШ

Богојављенски витез

На отвореном базену Спортског центра „Чаир“ у Нишу градска општина Медијана је и ове године

Страхиња Станковић

организовала богојављенско пливање. Страхиња Станковић (29) је први пут учествовао и први допливао до часног крста освојивши титулу Богојављенског витеза. Интересовање за пливање је ове године било изузетно велико. Пријавило се око четрдесет пливача међу којима су биле и четири даме.

Победник Страхиња је ИТ стручњак, активно се бави пливањем али до сада није учествовао у овој манифестацији.

Како каже, није хтео да се пријављује и учествује из погрешних разлога, већ онда кад осети потребу и додаје да новчану награду од 50.000 динара даје у хуманитарне сврхе Фондацији „Језгро“ за помоћ породицама у Србији.

– То је био и разлог због кога сам ове године пливао – истиче Страхиња Станковић.

Љ. Г.

Право предузетника на старосну пензију

? М. Л., Прокупље: Предузетник сам и ускоро испуњавам услов за стицање права на старосну пензију. Да ли морам да одјављујем радњу?

Одговор: Према Закону о ПИО, предузетник који жели да настави да обавља исту делатност и после остваривања права на старосну пензију, нема обавезу да се одјављује са осигурања и да изврши брисање радње из регистра ради остваривања права на старосну пензију. Уз захтев за остваривање права на пензију доставиће уверење о обављању предузетничке делатности од органа надлежног за регистар привредних субјеката (АПР).

Како до уверења из матичне евиденције

? М. Б., Сремска Митровица: Како могу да поднесем захтев за уверење о подацима унетим у матичну евиденцију пошто нисам у могућности да лично проверим у филијали Фонда?

Одговор: Уколико поседујете електронски потпис, захтев за уверење о подацима из матичне евиденције осигураника можете поднети електронски, преко веб сервиса на сајту Фонда – Е-шалтер.

Уколико не поседујете квалификовани електронски сертификат, бићете у обавези да на захтев овлашћеног службеног лица РФ ПИО накнадно дођете да потпишете захтев или да доставите потписан захтев у папирном формату – у супротном, такав захтев се неће узети у даље разматрање.

Захтев можете послати, уз очитану личну карту, и редовном поштом, на адресу надлежне филијале Фонда, према месту пребивалишта.

Исплата пензије на рачун дома за старе

? В. Х., Житиште: Мој отац је од пре два месеца у установи за стара лица. Да ли његова пензија може аутоматски да се исплаћује на рачун дома, а да ми доплаћујемо разлику у цени?

Одговор: Ако је пензионер смештен у дом за стара лица, без обзира да ли је у питању државни или приватни дом, Фонд може на рачун те установе да уплаћује пензију, при чему не постоје никакви трошкови исплате. Да би се извршила промена за уплату пензије, потребно је да поднесе Захтев за исплату пензије – филијала, уз који се прилаже уговор о смештају у дом за стара лица, као и потврду банке о сагласности за промену уколико пензију прима преко текућег рачуна.

Документацију Фонду може доставити и установа уз сагласност пензионера (у слободној форми).

Осигурање по више основа

? П. З., Књажевац: Радим у привредном друштву, али сам недавно регистровао радњу за самостално обављање делатности. Које су моје обавезе у вези са плаћањем доприноса за ПИО?

Одговор: Када осигураник самостална делатност, пољопривредна делатност и др.) допринос за обавезно пензију-

самостална делатност, пољопривредна делатност и др.) допринос за обавезно пензију-

ВИ ПИТАТЕ
„ГЛАС
ОСИГУРАНИКА“
ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

ско и инвалидско осигурање се плаћа по свим основама, до износа највише годишње основице доприноса, у складу са Законом о доприносима за обавезно социјално осигурање. С обзиром да је приоритетно

осигурање по основу радног односа, у овом случају се не подноси пријава на осигурање по основу самосталне делатности, а сви доприноси уплаћени по оба основа узлазе у обрачун будуће пензије.

Инвалидски пензионер – оснивач привредног друштва

? З. У., Прањани: Да ли корисник инвалидске пензије може бити власник (оснивач) ДОО?

Одговор: Корисник инвалидске пензије може бити оснивач и власник привредног друштва (д.о.о.), али не може радити у привредном друштву, што значи да не може бити уписан у АПР као директор, нити заступник предузећа.

Инвалидски пензионер може ући у осигурање само по основу обављања привремених, повремених или уговорених посло-

ва, али не и по уговору о раду. Потписивањем уговора о раду обуставља се исплата пензије, а инвалидски пензионер може бити позван на преглед ради утврђивања промене у стању инвалидности, што може имати за последицу престанак права на инвалидску пензију. Ако се, без оправданих разлога, не одазове позиву, исплата инвалидске пензије се обуставља.

Превремена старосна пензија за жене

? В. Л., Ваљево: Колико у 2024. години жене треба да имају радног стажа и живота да би отишле у пензију пре навршених година старости, и да ли им се у том случају пензија трајно умањује?

Одговор: За остваривање права на превремену старосну пензију у 2024. години се завршава прелазни период, односно померање услова за жене, па је од 1. јануара ове године за оба пола за остваривање овог права потребно 40 година стажа и 60 година живота.

Износ пензије се трајно умањује за 0,34 одсто за сваки месец који недостаје до навршених година живота које су

Законом о ПИО прописане за стицање права на старосну пензију (у 2024. години за жене то је 63 године и осам месеци). Умањење може максимално износити 20,4 процента.

Умањење превремене старосне пензије је трајно. Ово умањење остаје и у случају када корисник превремене старосне пензије наврши године живота прописане за стицање права на старосну пензију.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РЕДАКЦИЈА	ЧУЛНА ОСЕЋАЈНОСТ	ЛЕПО, ДИВНО	ДЕЛОВИ КЊИГЕ	ОГЛАШАВАЊЕ, АНОНСА	ВРСТА ЛИШАЈА	НАКАЊИВАТИ СЕ	КУХИЊСКИ ПРИБОР (МН.)
ЕЛЕКТРИЧНИ УРЕЂАЈ							
ПЛАНИНА У СЛОВЕНИЈИ							
БИЉКА. ИЗРАСЛИНА							
ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ							
ПОДНОСИТИ НЕКИ ТЕРЕТ							
УБРЗАНО ГОЉЕЊЕ СТОКЕ				28. И 10. СЛОВО КОМПОЗИТОР СТЕВАН			РАДНИК ИЗРАДЕ АЛАТА
ОЗНАКА ЗА ВОЛТ		ГРАД У СУДАНУ БИСТАР ПОТОК					
ЕКОНОМСКИ БИРО (СКР.)			ГРАД У РУСИЈИ ИМЕ ГЛУМ. МОНТИЈЕЛ				
НИЗ ПОРЕЂАНИХ БИСЕРА						ОЗНАКА ЗА АЛТ МОРСКИ СИСАР	
НАНОС ОД ОТАПАЊА ГЛЕЧЕРА					КИЛОТОНА (СКР.) МУШКО ИМЕ		
ГУСТА ПАМУЧНА ТКАНИНА							
УСИЊАВАТИ СЕНО							
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ПРАСТАН. ИТАЛИЈЕ СКУПШТИНА СТАРЕ ГРЧКЕ						ОЗНАКА ЗА ЧЕЛИК ШАНАЦ, ПРОКОП
БАГРЕМ (ЛАТ.)							
ОЗНАКА ЗА ГРАМ		РЕЗЕРВНИ АЛАТ И ПРИБОР (СКР.)	ПОГОДБЕНА СВЕЗА	ЗАВАРЕНО МЕСТО ГРАД У АЛЖИРУ			
ДОБАР ГОВОРНИК							ОЗНАКА ЗА ШАБАЦ
ПРОДАВАЦ РАКИЈЕ							
ПРОДАВНИЦА ЛЕКОВА							

Стигла пензија

Порука ми стиже
У дванаест сати,
На брзину поче'
Ја је отварати.

Банка извештава,
Салдо ми пораст'о,
Нисам одма' сконтао,
Колико и зашто.

Када то прочита',
Пресрећан сам ја,
Легла ми је прва
Данас пензија.

Месец и по чекао,
Па то много није,
У души се мојој
Нека срећа крије.

Свестан тога нисам
Да не радим више,
Тензије су нестале,
Па лакше се дише.

Јест' да некад ноћу
Пос'о у сан дође,
Задовољство то ме
Убрзо и прође.

Доста сам ја радио,
Нека раде млађи,
Пензионерски динар,
Ипак ми је слађи.

Пензија ми није
Велика ни мала,
Просек неки српски,
ПИО фонду хвала.

Хаџи Маринко Миљановић

РЕШЕЊЕ СКАНДИНАВКЕ: склопка, триглав, раслина, асатин, сносити, тов, чи, в, имаца, еб, Орен, ниска, а, осар, кт, страмин, тринити, Италија, акација, г, вап, роадоп, ракији, ша, апотека.

Да ли сте знали ...

– да се термин „функционално изумр-ла врста“ користи да опише врсту живо-тињског света која још увек постоји али

у тако малом броју да је осуђена на изумирање? Када живо-тиња више не игра ефикасну улогу у екосистему, може нега-тивно да утиче на многе друге врсте нарушавањем равноте-же. И нажалост, функционално изумирање често доводи до потпуног изумирања.

– да је северни бели носорог пред пот-пуним изумирањем јер су на свету остала још само два примерка? Последњи мужјак северног белог носорога угинуо је 2018. године од старо-сти а две женке које су остале чуване су 24 сата. Научници раде на коришћењу сакупљених полних ћелија и ин-витро оплодни како би на тај начин продужили врсту северног белог носорога.

– да је услед великог загађења, преко-мерног риболова и саобраћаја на реци функционално изумрлим проглашен и кинески речни делфин баји? Претпоставке су да је у реци Јангце живео око 20 милиона година. За угрожену врсту проглашен је 1979, а статус функционално изумрле добио је након што током 26 дана претраге више од 2.000 миља дуге реке није пронађен ниједан делфин.

– да су истраживачи Зоолошког друштва из Лондона и Кинеске академије наука 2022. прогласили дугонге (морска крава) у водама Кине функционално изумрлим и као резултат наве-ли риболов и прекомерни бродски саобраћај? То је изазвало брз пад ове врсте од 70-их година 20. века, а од 2008. нема доказа о њиховом присуству у обалним водама Кине.

– да је 2019, након огромних пожара који су захватили делове Аустралије, Фондација коала у овој земљи објавила да верује да су оне пред функционалним изумирањем? Велики број је настрадао, милиони хектара станишта су уништени и број-ност им је у наглом паду. Неки стручњаци оцењују такву оце-ну као претерану јер се број коала срећом још увек мери десетинама хиљада али ова популација је у великој невољи и због крчења шума током много година.

– да је амурски леопард једна од најре-ђих великих мачака на свету, са само око 100 јединки које су остале у дивљини? Ове подврсте леопарда су критично угрожене од 1996. а могу се наћи само у релативно малом региону крајњег истока Русије и североистока Кине. Ипак, за ову велику мачку има наде јер је 75 одсто њиховог матичног подручја заштићено.

Лековите мисли

Комотан смо народ. Штедимо тек кад се заврну славине.

У лажи су кратке ноге. Тачно, али мало мало па трче почасни круг!

Спасао је властиту кожу по цену туђе!

Пас је најбољи човеков пријатељ. Под условом да је и човек такав.

Сопствено ја често не може да се чује од оних ми.

Прошлост и будућност немају краја. Кад се споје, постаје вечност.

Душан Старчевић

Камен

Уочљивији је нечастан него частан човек.

Чим ми падне камен са срца, појави се други. Прави камено-лом!

Не отвара душу. Само уста.

Дволични мисле да су стално у добром друштву.

Дуго разго-варам сам са собом. А још дуже ћутим у себи.

Историја се понавља. Увек сам на губитку.

Милен Миливојевић

Сметња

Идеје лутају светом. Понека и заноћи у нама!

Освета је побеснела правда!

Тетреба је све мање међу птицама, а све више међу људима!

Више се бојим туђе глупости него туђе памети!

Распоредимо своје снаге према редоследу својих жеља!

Свима сам на сметњи. Радује чињеница да су то моји најближи!

Радмило Мићковић

Јабука

Ко на време скрене, имао се зашта и родити.

Србија нема више села. Одселила се.

Имам слободу мисли и слободу говора, али ћутим. Што је сигурно, сигурно је.

Од сваког воћа јабука раздора је најјефтинија.

У великој сам дилеми: да ли да живим поштено или да живим?!

Милица Јевтић

Добро друштво

Изгубио сам живце, ако их неко нађе нека их задржи.

Сви желе да пишу. Нико неће да ради.

Бирам друштво. Дружим се сам са собом.

Сан ми је био на стакленим ногама, зато се разбио.

Афоризам и без зуба може да уједе.

После добитка на лотоу сви куцају на моја врата, али ја не отварам.

Радомир Станојевић

NOVO

SLEEP APNEA
za bezbrižan san

PRIZMA YH-830

- Bi-level CPAP aparat za apneu tokom spavanja
- **5 režima rada**

PRIZMA YH-550

- Auto CPAP aparat za apneu tokom spavanja
- **2 režima rada**

BEOGRAD • Pop Lukina 12 • Terazije 35 • Takovska 18 • Požeška 80 • Bulevar Kralja Aleksandra 170 • Kalenićeva 1
Knez Mihailova 32 • Vojvode Stepe 215 • NOVI BEOGRAD • Bulevar umetnosti 4, (Mercator Centar)
KRAGUJEVAC • KRALJEVO • ČAČAK • NIŠ • NOVI SAD • SUBOTICA • ZEMUN • VALJEVO

www.prizma.rs • online prodavnica | **0800 200 000** • **BESPLATNA DOSTAVA** |